

ESITYS SEURAKUNTAJAON UUDISTAMISESTA ETELÄISEN KESKI-SUOMEN SEURAKUNNISSA

Turussa 30.1.2024

Sami Lahtiluoma
kehittämiskonsultti
Kirkkopalvelut ry

SISÄLLYS

1	YLEISTÄ	3
1.1	Toimeksianto	3
1.2	Toimeksiannon ja selvityksen lähtökohtia	4
2	SELVITYSTYÖN PROSESSI	6
3	SEURAKUNTIEN AIEMPI KEHITYS JA TULEVAT NÄKYMÄT	9
3.1	Yleisesti selvityksen seurakunnista	9
3.2	Hankasalmen seurakunta	11
3.3	Joutsan seurakunta	15
3.4	Jyväskylän seurakunta	19
3.5	Muuramen seurakunta	21
3.6	Petäjaveden seurakunta	24
3.7	Toivakan seurakunta	27
3.8	Uuraisten seurakunta	30
4	SEURAKUNTAJAON VAIHTOEHTOJA	34
4.1	Yhden seurakunnan malli	34
4.2	Seurakuntayhtymä-malli	37
5	EHDOTUS SEURAKUNTAJAON MUUTOKSESTA	39

LÄHTEET

1. YLEISTÄ

1.1 Toimeksianto

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli (kapituli) päätti istunnossaan 16.11.2022 tehdä aloitteen seurakuntajaon muuttamiseksi Jyväskylän, Toivakan, Joutsan, Muuramen, Uuraisten, Hankasalmen ja Petäjäveden seurakuntien osalta sekä määrätä *kehittämiskonsultti, KTM Sami Lahtiluoman*, selvitysmieheksi selvittämään seurakuntajaon uudistamista mainittujen seurakuntien osalta, asettaen selvityksen valmistumisen takarajaksi 31.1.2024.

Päätöksen valmistelussa nostettiin esiin seuraavia huomioita, jotka ovat myös ohjanneet tätä selvitystä:

- Kapitulin päätöksen taustalla todetaan olevan Joutsan ja Toivakan seurakuntien esitykset seurakuntajaon uudistamisen selvittämisestä.
- Kapitulin näkemyksen mukaan seurakuntajaon uudistamisen selvittäminen ainoastaan Toivakan ja Joutsan seurakuntien osalta ei ole tarkoituksenmukaista. Kun otetaan huomioon Keski-Suomen seurakuntien koko, jäsenmäärän kehitys ja jäsenrakenne, voidaan todeta, että Jyväskylän seurakunnan rooli kaikissa seurakuntajakojen muutoksissa on olennainen.
- Jyväskylän seurakunnan läheisyydessä sijaitsevat myös Uuraisten, Petäjäveden, Hankasalmen ja Muuramen seurakunnat, jotka on siis otettu mukaan tähän selvitykseen.
- Mikäli selvityksen lopputuloksena ei ole esitystä kaikkien selvitykseen osallistuvien seurakuntien seurakuntajaon uudistuksesta, tulisi selvityksessä kartoittaa muita mahdollisia ratkaisuja ja aikatauluja.

Kapitulin päätöksenä oli aloite nimenomaan seurakuntajaon muutoksesta, koskien kaikkia seitsemää seurakuntaa. Prosessin aikana nousi esiin myös toive yhteistyömahdollisuuksien tutkimisesta, mutta tässä prosessissa sitä ei ole tutkittu, sillä toimeksianto koski vain seurakuntajakoa ja siihen liittyen seurakuntien toimintakyvyn arvioimista pidemmällä aikavälillä, vaikka akuuttia kriisiä ei nyt olisikaan.

1.2 Toimeksiannon ja selvityksen lähtökohtia

Mikään seurakunta tai rakenne ei ole turvassa seurakuntiin ja niiden toimintaan kohdistuvilta muutospaineilta; kuten alhainen syntyvyys, jäsenmäärän lasku, kirkollisten toimistusten väheneminen, kiinteistöjen käyttöaste ja korjausvelka sekä haasteet kristillisen sanoman esillä pitämisessä yhteistyössä mm. kunnan kanssa, erityisesti varhaiskasvatus ja koulut. Nämä kaikki tekijät vaikuttavat myös selvityksen seurakuntiin.

Jyväskylän seurakunnan uusi rakenne astui voimaan vuoden 2023 alusta. Rakenneuudistuksen yhtenä isona kysymyksenä oli, miten Jyväskylän seurakunnan pitäisi hallinnon, johtamisen ja toiminnan rakenteiltaan organisoitua, jotta se olisi toimiva myös tilanteessa, missä seurakuntaan mahdollisesti liittyy lähiseurakuntia.

Ajatus Jyväskylän seurakunnan organisaation soveltumisesta mahdollisiin seurakuntaliitoksiin nostettiin alun perin esille piispantarkastuksen yhteydessä. Jyväskylän seurakunnan organisaation kehittämisessä on pidetty koko ajan mielessä organisaation laajenemisen näkökulma: muutosten on ajateltu voivan valmistaa mahdolliseen tulevaan. Uuden hallintomallin ajateltiin pitävän pystyä joustamaan ja luomaan edellytyksiä uusille yhteistyörakenteille, jotta seurakuntien toimintaedellytykset pystytään turvaamaan koko alueella. Tässä suhteessa ainakin kahden mahdollisen kehityskulun nähtiin helpottuvan uudessa rakenteessa: joko pienten lähiseurakuntien liittyminen Jyväskylän seurakuntaan tai vaihtoehtoisesti organisaation laajenemisen myötä tapahtuva muutos seurakuntayhtymäksi (Rakenneselvitys, 2022). Alueellisen seurakuntayhtymän mahdollisuus esitettiin siis jo Jyväskylän seurakunnan uutta organisaatiota luotaessa.

Petäjävesi ja Hankasalmi ovat juuri olleet vastaavassa liitosselvityksessä. Silti kapituli on nähnyt molempien seurakuntien tilanteen sellaiseksi, että on tarpeen vielä selvittää seurakuntajaon muutoksen tarvetta niidenkin kohdalla.

Kaikkia selvityksen seurakuntia koskee jäsenmäärän lasku, eniten jäsenmäärä on laskenut kuitenkin Hankasalmella, Joutsassa, Petäjävedellä ja Toivakassa (vuosina 2013 – 2022 lasku on ollut 15,18 – 23,81 prosenttia).

Kaikilla selvityksen seurakunnilla, paitsi Jyväskylällä ja Muuramalla, on erittäin korkea veroprosentti. Petäjävesi nosti veroprosentin taas 1,9:ään vuodelle 2024. Kirkkohallituksen suositus maksimiksi on 2,0, joka on jo käytössä Joutsassa. Taloutta ei voi siis enää parantaa veroprosenttia nostamalla, vaan ainoastaan menoja karsimalla. Osa seurakunnista

kuitenkin näkee, että henkilöstöä ei voi enää vähentää, joten tilanne on hyvin vaikea, varsinkin kun kokonaiskirkossa on edelleen paineita nostaa kirkon palkkoja, jotta turvattaisiin osaavan työvoiman saanti ja työssä pysyminen. Kirkon uusi, palkkoja nostava, palkkaratkaisu tulikin nyt voimaan vuoden 2024 alusta.

Pienemmillä seurakunnilla on suuria vaikeuksia selvitä yksin mittavista kiinteistöjen korjaus- ja kunnostushankkeista, joita parhaillaan on menossa tai tulossa ihan lähiaikoina. Kiinteistöjä ei tarvitse olla montaa, kun yhdenkin isomman kohteen kunnostus voi helpposti viedä pieneltäkin seurakunnalta puoli miljoonaa euroja. Vaikka velkaa ei kaikilla vielä ole, on hyvä muistaa, että korjausvelkakin on velkaa. Vähänkin isommissa korjaushankkeissa seurakunnat ovat hyvin riippuvaisia Kirkkohallituksen avustuksista, joita kuitenkin annetaan lähinnä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten korjaamiseen.

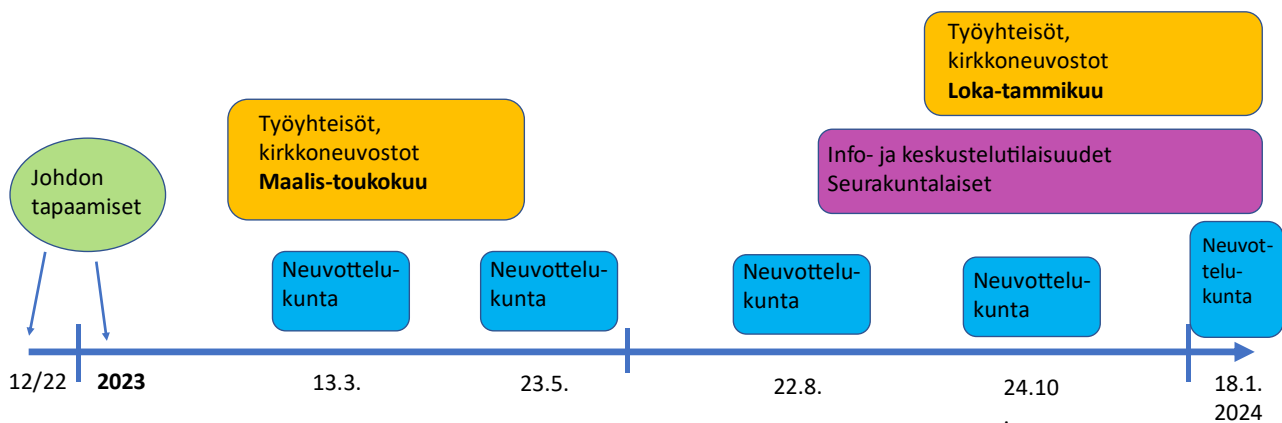
Alijäämäisen talousarvion kääntäminen ylijäämäiseksi, ilman omaisuuden myyntiä, on erittäin vaikeaa, varsinkaan jos keinoina ei haluta käyttää henkilöstövähennyksiä. Tähän liittyen iso kysymys on, onko kaikille työntekijöille riittävästi enää töitä jäsenten jatkuvasti vähentyessä? Johdon tehtävä on jatkuvasti huolehtia siitä, että työyhteisössä on kaikilla sopiva määrä työtä – ei liikaa, ei liian vähän. Tämä on tärkeä asia, kun mietitään henkilöstön oikeaa määrää. On helpompi sanoa, että resursseja on liian vähän kuin, että niitä on liikaa suhteessa jäseniin.

Jos tämän selvityksen pohjalta päädytään liitoksiin, pitää samalla suostua siihen, että osa päätöksistä tehdään nykyistä kauempana ja, että yhteisessä taloudenpidossa voi tulla samanlaisia haasteita, kuin on nyt itsenäisenä pienemmässä seurakunnassa. Tämän seurauksena toimintaa ja sen laajuutta tulee jatkuvasti tarkastella, sillä myös Jyväskylän talous on jatkossa entistä tiukemmalla.

Yleisesti voi sanoa, että selvityksen kaikkein pienimmissä seurakunnissa (ei Muurame) työntekijöiden keskuudessa on liitokselle kannatusta tai he vähintään pitävät liitosta Jyväskylän kanssa realismina tulevaisuudessa. Sen sijaan luottamushenkilöiden keskuudessa on myös voimakasta vastustusta. Työntekijät kannattavat yhdistymistä nimenomaan saadakseen työkavereita ja oman isomman tiimin, jossa työskennellä, nykyisen yksin työskentelyn sijaan. Liitokselta odotetaan myös ammattimaista kiinteistöhoitoa ja toimintaresurssien turvaa. Liitosta taas vastustetaan itsenäisyyden ja päätösvallan menettämisen takia sekä palveluiden (jumalanpalvelukset, tapahtumat, paikallinen toiminta) vähentymisen pelosta.

”Jos ollaan itsenäisiä, on pakko tehdä henkilöstövähennyksiä. Jos liitytään Jyväskylään, tarvitaan myös henkilöstövähennyksiä, mutta sama palvelu saadaan alhaisemmalla veroprosentilla.”

2. SELVITYSTYÖN PROSESSI

Aloitin selvitystyön ja tilannekuvan muodostamisen tapaamalla ensin jokaisen seurakunnan viranhaltijajohtoa, pienemmissä seurakunnissa kirkkoherraa ja talouspäällikköä, Jyväskylässä johtoryhmää. Sen jälkeen tapasin keväällä 2023 jokaisen seurakunnan työntekijöitä ja kirkkoneuvostoja; sama toistui syksyllä. Tosin johtuen Jyväskylän seurakunnan suuresta koosta tapasin vain johtavia viranhaltijoita ja luottamusmiehiä (keväällä) sekä kirkkoneuvoston. Selvitystyössä käytiin myös seurakuntien välisiä keskusteluja viidessä neuvottelukunnan kokouksessa, joissa oli kustakin seurakunnasta enintään viisi edustajaa: johtavia luottamushenkilöitä ja viranhaltijoita. Syksyllä tapasin vielä kerran Jyväskylän seurakunnan kirkkoneuvoston sekä pidin teams-kokouksen johtoryhmän kanssa. Tämän lisäksi Hankasalmen, Petäjäveden ja Joutsan seurakunnissa järjestettiin seurakuntalaisille keskusteluilta selvitystyöstä. Johtuen Hankasalmen kirkkoherran äkillisestä menehtymisestä syksyllä, vierailin toisen kerran Hankasalmella henkilöstöä ja kirkkoneuvostoa tapaamassa vasta aivan tammikuun 2024 lopussa.

Joulukuu 2022

Selvitystyö alkoi 1.12.2022. Aluksi perehdyin seurakuntia koskeviin kirjallisiin tietoihin ja tilastoihin sekä sovin tapaamisaikoja. Ennen joulua tapasin erikseen Petäjäveden, Toivakan ja Hankasalmen seurakuntien kirkkoherrat ja talouspäälliköt.

2023**Tammikuu**

Jyväskylän uuden organisaation mukaisen johtoryhmän tapaaminen, aluepapit eivät olleet vielä mukana.

Muuramen, Joutsan ja Uuraisten johtavien viranhaltijoiden tapaaminen. Joutsan tapauksissa mukana myös kirkkovaltuuston puheenjohtaja ja juuri virasta pois jäänyt kirkkoherra. Tulevien neuvottelukunnan kokousten aikojen sopimista.

Helmikuu

Koko vuotta koskevien aikataulujen sopimista ja ensimmäisen neuvottelukunnan kokouksen valmistelua. Seurakuntia koskevien tilastotietojen läpikäyntiä.

Maaliskuu

Petäjäveden, Hankasalmen, Toivakan, Muuramen ja Joutsan seurakuntien henkilöstön ja kirkkoneuvoston tapaaminen.

Ensimmäinen neuvottelukunnan kokous Jyväskylän Palokassa. Aiheina olivat selvitystyön toimeksianto ja prosessi, odotukset ja ajatukset selvityksestä, yleiskatsaus seurakuntien nykytilanteeseen, jäsenkehitys, veroprosentit ja kriisiytyvän seurakunnan mittarit sekä yleiskeskustelu seurakuntien mahdollisuuksista toiminnan ja rakenteen järjestämisessä.

Huhtikuu

Taustatyötä, materiaalien lukemista. Vierailu Uuraisten seurakunnassa, jossa henkilöstön ja kirkkoneuvoston tapaamiset. Vierailu Jyväskylän seurakunnassa, jossa viranhaltijajohdon ja yhteistyötoimikunnan tapaaminen.

Toukokuu

Jyväskylän johtavien viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden tapaaminen sekä kirkkoneuvoston tapaaminen. Toinen neuvottelukunnan kokous Uraisilla ja siihen liittyvät työt. Kokouksen aiheina olivat seurakuntien henkilöstömäärät, odotukset ja pelot liitoksesta, keinot jatkaa itsenäisenä, keskustelu yhdestä seurakunnasta ja seurakuntayhtymästä sekä selvitystyötä koskeva seurakuntien viestintä.

Kesäkuu

Tehtäväksianto seurakuntien kirkkoneuvostoille toiminnan ja resurssien arvioinnista vuoteen 2028. Seurakuntien tilinpäätöksiin 2022 tutustuminen.

Elokuu

Kolmas neuvottelukunnan kokous ja siihen liittyvä valmistelu. Kolmannessa kokouksessa Hankasalmella keskusteltiin esitetyistä yhden seurakunnan ja seurakuntayhtymän maleista.

Syyskuu

Syksyn aikataulujen ja kokousten valmistelua. Selvityksen seurakuntien talousjohdon tapaaminen Jyväskylässä ja seurakuntalaisten keskusteluilta Petäjävedellä.

Lokakuu

Seurakuntalaisten keskusteluilta Hankasalmella. Seurakuntien vastaukset resursseja koskevaan selvityspyyntöön. Neuvottelukunnan neljäs kokous Toivakassa ja kokouksen valmistelua. Kokouksen aiheina olivat yhteenveto seurakunnan toiminnan ja resurssien arviointi vuoteen 2028 -kyselystä, liitosten talousvaikutukset sekä päätöksentekomallit yhdessä seurakunnassa ja seurakuntayhtymässä.

Vierailu Petäjäveden seurakunnassa – työyhteisön ja kirkkoneuvoston tapaaminen. Jyväskylän seurakunnan kirkkoneuvoston strategiaseminaariin osallistuminen.

Marraskuu

Uuraisten, Toivakan, Muuramen ja Joutsan seurakuntien työyhteisöjen ja kirkkoneuvostojen tapaaminen.

Joulukuu

Teams-kokous Jyväskylän seurakunnan johtoryhmän kanssa. Selvitysraportin kirjoitusta.

2024**Tammikuu**

Joutsan seurakunnan keskusteluilta. Neuvottelukunnan viimeinen kokous Muuramessa, jossa aiheina olivat esityksen yleiset suuntaviivat ja selvitystyön jälkeinen prosessi. Hankasalmen seurakunnan työyhteisön ja kirkkoneuvoston tapaaminen. Selvitystyön raportin valmistuminen.

3. SEURAKUNTIEN AIEMPI KEHITYS JA TULEVAT NÄKYMÄT

3.1 Yleisesti selvityksen seurakunnista

Kuvaan aluksi seurakuntia yhteisesti eri näkökulmista, näin kokonaisuutta on helpompi hahmottaa ja seurakunnan voi nähdä suhteessa selvityksen muihin seurakuntiin. Tämän jälkeen kerron seurakuntajakoon liittyvät näkemykseni jokaisesta seurakunnasta erikseen.

Alla oleva taulukko kuvaa seurakuntien jäsenkehitystä 10 vuoden aikana sekä tilannetta lokakuussa 2023. Lisäksi siinä on jäsenennuste 2033, joka on otettu Kirkon tilastoista. Luvut näyttävät, miten myös yhteinen jäsenmäärä on laskussa, joten taloutta ja toimintaa pitää jatkossakin yhdessä sopeuttaa muuttuvaan tilanteeseen.

Seurakunta	Väkiluku, läsnäoleva				31.10.	Nykykehitys	Muutos lkm	Muutos-%
	2013	2016	2020	2022	2023	Enn. 2033	2013-2022	2013-2022
Hankasalmi	4 479	4 158	3 694	3 475	3 405	2 586	-1 004	-22,42 %
Joutsa	4 692	4 274	3 788	3 575	3 463	2 754	-1 117	-23,81 %
Jyväskylä	96 782	95 598	93 964	92 264	92 262	81 403	-4 518	-4,67 %
Muurame	7 704	7 727	7 504	7 414	7 395	6 585	-290	-3,76 %
Petäjävesi	3 319	3 126	2 815	2 629	2 580	2 051	-690	-20,79 %
Toivakka	1 917	1 785	1 668	1 626	1 589	1 395	-291	-15,18 %
Uurainen	2 782	2 753	2 663	2 582	2 592	2 157	-200	-7,19 %
Yhteensä	121 675	119 421	116 096	113 565	113 286	98 931	-8 110	-6,67 %

Suhteellisesti eniten jäseniään menettäneet seurakunnat ovat Joutsa, Hankasalmi ja Petäjävesi. Toivakan jäsenmäärä taas on jo reilusti alle 1600 tällä hetkellä.

Kuten edellä mainittu, monen seurakunnan kirkollisveroprosentti on erittäin korkea, Joutsassa Kirkkohallituksen suosituksen ylärajassa. Näin ollen talouden suunnan kääntäminen veroprosenttia nostamalla ei näissä seurakunnissa enää onnistu. Ohessa vuoden 2024 veroprosentit.

	Veroprosentti
Seurakunta	2024
Hankasalmi	1,95
Joutsa	2,00
Jyväskylä	1,45
Muurame	1,55
Petäjävesi	1,90
Toivakka	1,95
Uurainen	1,95

Seuraavassa taulukossa näkyvät seurakuntien henkilöstömäärät ja henkilöstötyövuodet tilanteen 31.12.2022 mukaan.

Henkilöstö 31.12.2022	Hankasalmi	Joutsa	Muurame	Petäjävesi	Toivakka	Uurainen	Jyväskylä	Yhteensä
Vakituiset	9	5	20	9	7	8	242	300
Määräaikaiset	1	6	2	1			55	65
Yhteensä	10	11	22	10	7	8	297	365
Henkilötyövuodet	12	12	22	11	8	7	325	397

Jyväskylän seurakunnan henkilöstömäärään sisältyy myös Aluekeskusrekisteri, jossa on yli 20 työntekijää sekä IT-aluekeskus, Perheasiain neuvottelukeskus ja Sairaalasielunhoito, jotka kaikki palvelevat muitakin selvityksen seurakuntia.

Henkilöstöön liittyen selvityksen aikana nousi esiin huoli erityisesti taloushenkilöstön jakamisesta pienemmissä seurakunnissa. Vaikka Kipa (Kirkon palvelukeskus) huolehtii monista taloushallinnon rutiinitehtävistä, jää taluspäälliköille paljon mitä erilaisempia tehtäviä, kuten vastuu kiinteistöistä. Lisäksi taloustehtävissä tulee aina kiinnittää huomiota vaarallisiin työyhdistelmiin, joiden välttäminen yksin asioista vastaten on vaikeaa.

Tilinpäätökset vuodelta 2023 valmistuvat vasta myöhemmin keväällä 2024, joten talouden tunnusluvut ovat vuodelta 2022. Kaikilta osin ne eivät kuvaa täysin nykytilannetta. Esimerkiksi Muuramalla ja Petäjävedellä tulee olemaan vuoden 2023 luvuissa merkittävästi enemmän lainaa, johtuen kummankin seurakunnan rakennushankkeista.

Selvityksen tilinpäätöstiedot on vertailukelpoisuuden vuoksi otettu Kirkon tilastoista, joten jossain kohden luvut saattavat hieman poiketa seurakunnan omista luvuista.

Talouden tunnuslukuja 2022	Hankasalmi	Joutsa	Jyväskylä	Muurame	Petäjävesi	Toivakka	Uurainen
Kirkollisverotulot/jäsen	249	252	237	273	251	270	255
Vuosikate/jäsen	16	48	43	91	14	55	29
Tilikauden ylijäämä/jäsen	-8	27	20	73	-10	43	11
Rahavarojen riittävyys, pv	262	196	280	74	46	103	160
Rahoitusvarallisuus/jäsen	193	162	264	6	-95	138	-96
Lainakanta/jäsen	0	0	0	23	82	0	192

3.2 Hankasalmen seurakunta

Jäsenyys

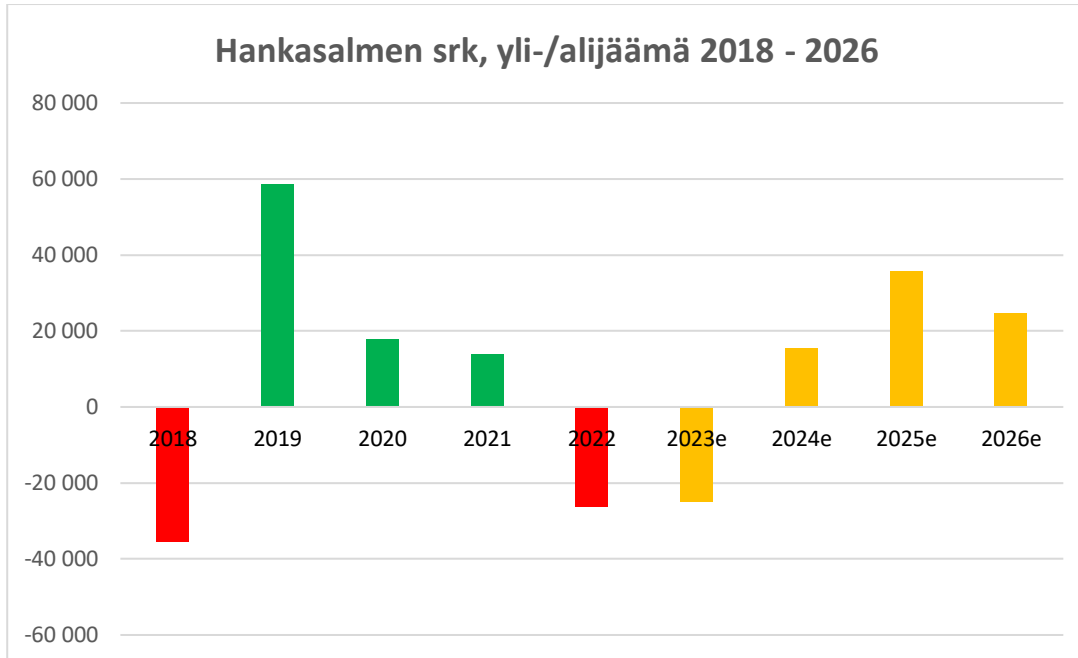
31.10.2023 seurakunnassa oli jäseniä 3 405. Viimeisen 10 vuoden aikana jäsenmäärä on vähentynyt noin 100 / vuosi. Muilu (2021) nosti Hankasalmen jäsenmäärän laskun merkittävimmäksi syyksi seurakuntajaon muutokselle. Vuosina 2021 - 2022 jäsenmäärä laski 104 jäsenellä eli 2,9 %. Kyse on merkittävästä vuosimuutoksesta. Muuttoliikkeellä on Hankasalmen seurakunnan väkiluvun kehitykseen suuri vaikutus.

Talous

Tilikaudet 2019 – 2021 ovat olleet ylijäämäisiä, vuodet 2018 ja 2022 taas alijäämäisiä. Talousjohdon arvion mukaan vuoden 2023 alijäämäksi tulee noin 25 000 euroa, vaikka metsätalouden tuloja saatiin lähes puolet enemmän kuin normaalivuosina. Talousarvion 2024 ja toiminta- ja taloussuunnitelman (TTS) 2025 – 2026 mukaan vuodet 2024 – 2026 ovat jonkin verran ylijäämäisiä.

Rahaa ja pankkisaamisia oli taseessa 31.12.2022 yhteensä 813 203 €, edellisten tilikausien ylijäämää 206 396 € (1.1.2023) sekä poistoeroa ja vapaaehtoisia varauksia 564 986 €. Näin ollen seurakunnalla on vielä rahoitusvarallisuutta ja rahavarojen riittävyys hyvällä tasolla. Tilannetta kuitenkin heikentää merkittävästi kiinteistöjen korjaustarpeet ja korjausvelka, joka kasvaa vuosi vuodelta. Vuosina 2013-2022 seurakunta on käyttänyt investointeihin vain 197 425 € eli hyvin vähän. Tammikuussa 2024 talousjohdolta saadun ennakkotiedon mukaan edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.2024 supistuu 186 000 euroon, johtuen alijäämäisestä vuodesta 2023.

Seurakunta sai vuonna 2023 merkittävän testamentin (0,95 milj. euroa), joka on osoitettu Hankasalmen alueen diakoniatyöhön ja tarkemmin vielä vanhuksille ja vammaisille. Diakonia-avustukset 15 000 euroa maksetaan kokonaan testamenttirahoista, samoin osa diakoniatyöntekijän palkasta.

Seurakunta on saanut Kirkkohallitukselta verotulojen täydennysavustusta. Vuonna 2022 sitä saatiin 13.680 € ja vuonna 4.336 € vuonna 2023.

Hankasalmen seurakunnan taloudellinen tilanne on kiristymässä. Vuosien 2022 ja 2023 toteutumat ovat alijäämäisiä. Seurakunnalla on poistoerossa ja varauksessa ”jemmassa” rahaa, mikä pehmentää alijäämiä.

Seurakunnalla on metsätaloussuunnitelman mukaista metsää 290 ha ja voimassa oleva metsätaloussuunnitelma vuosille 2018 -2027. Tilinpäätöksessä 2022 todetaan, miten metsätalouden tulo on merkittävä tulonlähde seurakunnalle ja, että tämä tulo tulisi käyttää pääasiassa investointeihin. Näin ei kuitenkaan tapahdu, vaan nämäkin tulot menevät palkkoihin ja toimintaan. Metsätalous tuotti vuonna 2022 noin 62 000 euroa nettona.

Henkilöstö

Seurakunnassa on viime vuosina ollut useita kirkkoherroja, vuoden 2023 aikana jo neljä. Osin tähän on syynä juuri valitun kirkkoherran äkillinen menehtyminen marraskuussa 2023. Hänen virkaansa hoitamaan valittu kirkkoherra oli vain kaksi kuukautta, joten seurakuntaan tulee taas alkuvuodesta 2024 uusi kirkkoherra. Työyhteisölle tämä on erittäin kuluttavaa. Kaikenlainen pitkäjänteinen toiminnan kehittäminen kärsii tai sitä ei ole, kun

ei ole toiminnan pysyvää johtoa. Tämä vaikuttaa myös työn iloon ja tulevaisuuden uskoon. Tässä kohdin on paikallaan vielä mainita, että tämä kirkkoherrojen tilapäisyys alkoi työyhteisön kertoman mukaan jo 2017.

Henkilöstössä on odotusta, että saataisiin ”joku selvitys” liitosasiaan, sillä juuri päättyi edellinen selvitys Laukaan kanssa.

Selvitysmiehen resurssikyselyyn seurakunta vastasi, että työntekijöitä on nyt 12, eikä vuoteen 2028 mennessä työntekijämäärässä ennusteta tapahtuvan suuria muutoksia. Elokuusta 2021 alkaen seurakunta on ostanut lastenohjaajan työpanoksen ostopalveluna.

Kiinteistöt

Seurakunnalla on kokoonsa nähden mittava kiinteistökanta. Kiinteistöjä onkin todettu olevan liikaa ja niistä ollaan luopumassa, mutta ne eivät ole menneet kaupaksi.

Vuonna 2021 kirkkovaltuusto teki päätöksen, että Aseman ja Niemisjärven seurakuntakohteista, leirikeskus Hännilästä sekä virastorakennuksesta (ent pappila) luovutaan. Hautausmaan kiinteistöt, kirkko ja kirkonkylän seurakuntatalo jäävät. Aseman seurakuntakoti oli myynnissä vuonna 2022, mutta yhtään tarjousta ei saatu. Muiden kiinteistöjen myyntiin laittaminen ei ole edennyt. Aseman seurakuntakoti on toistamiseen laitettu myyntiin syyskuussa 2023. Virastorakennuksessa sijaitsevat monen työntekijän työhuone, eikä vielä ole tietoa, mihin nämä sijoittuvat, mikäli virastorakennus myydään.

Seurakunnassa ei ole tehty isompia investointeja viime vuosina ja tulevina vuosina on varauduttava ainakin siunauskappelin katon uusimiseen tai korjaukseen sekä ulkomaalaukseen. Myös kirkon ulkomaalaus on edessä muutaman vuoden kuluessa. Joulukuussa 2023 saamani tiedon mukaan kirkon kuntotutkimus teetetään keväällä 2024. Tämän hetken arviona on, että kirkon ulkovuori maalataan lähivuosina ja hinta voi nousta jopa miljoonaan euroon.

Hankasalmen seurakunta on siis säästänyt rahaa lykkäämällä investointeja. Mutta ottaen huomioon tulevien remonttien kokoluokan, rahaa pitäisi olla kerättynä vielä nykyistä enemmän. Tämän hetken vuositulokset eivät kerrytä investointeihin tarvittavaa rahaa, päinvastoin. Investointeja rahoitetaan kirkossa myös kirkkohallituksen avustuksilla ja pankkilainoilla, mutta lainat pitää maksaa myös takaisin.

Toiminta

Vuotta 2028 koskevassa resurssikyselyssä oli kysymys: Mihin työmuotoihin toiminta painottuu viiden vuoden kuluttua, ottaen huomioon kunnan väkiluvun kehitys ja ikärakenne? Seurakunta vastasi seuraavasti:

- Seurakuntamme tarjoaa monimuotoista toimintaa kaikenikäisille ja rakentaa sukupolvien välistä yhteyttä.
- Rippikouluikäluokat tulevat puoliintumaan 30-luvulle tultaessa. Varhaiskasvatuksen osalta päiväkerhotoiminta supistuu vähäisen lapsimäärän johdosta. Syksyllä 2023 seurakunnassa arvioitiin vielä, että 15v päästä tulee olemaan vain yksi vajaa rippariryhmä, kun nyt on vielä 2,5 ryhmää.
- Diakonia- ja vanhustyöllä on vahva jalansija ja tätä toimintaa tullaan tulevaisuudessa kehittämään seurakunnan saaman huomattavan testamentin avulla. Koska lapsia syntyy yhä vähemmän ja vihkimisten vähentyessä, kirkolliset toimitukset keskittyvät yhä enemmän hautaan siunaamisiin.
- Hankasalmen seurakunnan ylpeys on pitkään ollut täysin vapaaehtoisten ylläpitämä lähetyksen kirpputori, joka on ollut auki kuutena päivänä viikossa läpi vuoden. Kirpputorin vastuunkantajajoukko muodostuu iäkkäämmistä henkilöistä ja tässä toiminnassa tulle rekrytoida jatkuvasti uusia vapaaehtoisia.

Työntekijät puhuvat siitä, miten myös Hankasalmen seurakunnan toimintaa vaivaa sijais-ten puute. Sama mainitaan talousarviossa 2024: Lomien ja lyhyiden virkavapaiden ajalle ei palkata sijaisia (pois lukien kirkolliset toimitukset), joten työntekijän työmäärä kasvaa entisestään eikä lomina pystytä pitämään säädettyssä ajassa. Sijaisten puute tulee näkyviin mm. diakoniatyössä ja lapsityössä - työntekijöiden loma-aikoina toimintaa ja palvelua ei pystytä tarjoamaan.

Arvio

Vakituisen toimintaa pitkäjänteisesti kehittävän kirkkoherran saaminen seurakuntaan olisi erittäin tärkeää kokonaisuuden johtamisen ja työyhteisön jaksamisen näkökulmasta sekä hyvän yhteistyön rakentamiseksi luottamushenkilöiden kanssa.

Seurakunta pärjää omillaan rahoitusvarallisuutensa turvin vielä muutaman vuoden. Selvi-tyksen aikana tuotiin esille joitakin keinoja talouden pitämiseen tasapainossa, niistä merkittävin henkilöstömäärän arviointi suhteessa jäsenmäärään. Tässä kohdin eläköitymiset

tai siirtymiset muualle ovat hyviä tarkastelukohtia. Jäsenmäärän lasku, vaikeus kääntää taloutta ylijäämäiseksi ja erityisesti tulossa oleva iso kirkon maalaushanke sekä muut kiinteistökannan kautta tulevat menot tulevat kuitenkin rasittamaan seurakuntaa niin paljon, että jatkossa itsenäisenä selviäminen on hyvin vaikeaa.

Turvataksien toimintaansa seurakunnan pitää pyrkiä eroon kiinteistöistä, joita seurakunta ei toimintaansa tarvitse. Näin rahavarat saadaan paremmin riittämään toimintaan, eikä niitä tarvitse käyttää kiinteistöjen juokseviin menoihin.

Jatkoa ajatellen seurakunnan päätöksentekijöillä on minulle kerrotun mukaisesti valmiutta hoitaa hallinnon asioita yhdessä muiden seurakuntien kanssa. Tämä voisi antaa hyvää pohjaa esimerkiksi seurakuntayhtymää ajatellen.

3.3 Joutsan seurakunta

Jäsenyys

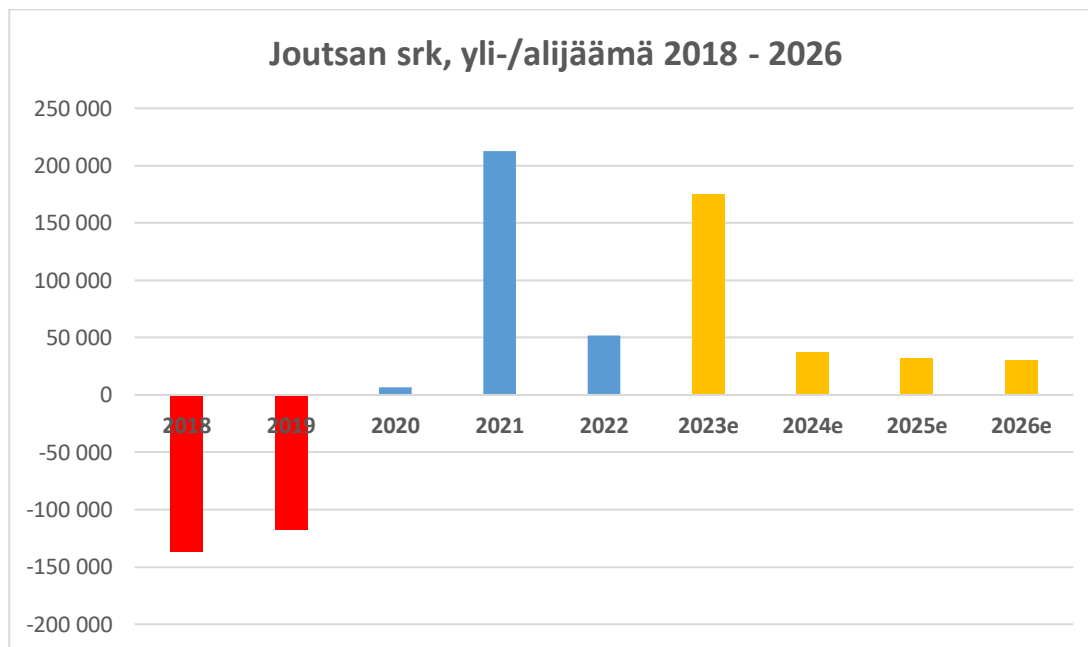
31.10.2023 seurakunnassa oli jäseniä 3 463. Vuosina 2013 – 2022 jäsenmäärä on vähentynyt 1 117 jäsenellä (-23,81 %), selvityksen seurakunnista eniten. Suurin syy tähän on alueen ikärakenne. Vanhusväestöä on paljon ja lapsia syntyy vähän. Keväällä 2023 Kuntaliiton seminaarissa nimenomaan Joutsaa käytettiin esimerkkinä kunnasta, jossa ikäpyramidi on kolmion kärki alaspäin. Tosin tässä yhteydessä on hyvä muistaa, että Joutsan seurakunta toimii kahden kunnan alueella. Luhanka on vielä itsenäinen kunta.

Talous

Tilikaudet 2018 – 2019 ovat olleet alijäämäisiä, vuodet 2020 - 2022 taas ylijäämäisiä. Ilman kertaluonteisia eriä myös vuodet 2020 – 2022 olisivat olleet alijäämäisiä. Talousjohto arvioi vuodesta 2023 tulevan 175 000 euroa ylijäämäinen, johtuen ennakoitua suuremmista verotuloista ja tonttien myyntituloista.

Talousarvion 2024 mukaan seurakunnan talouden tasapainottamiseksi kirkollisverojen tuottoa pyritään edelleen maksimoimaan 2,00 %:n kirkollisverolla. Talousarvio vuodelle 2024 ja taloussuunnitelmat vuosille 2025-2026 näyttävät ylijäämäisiltä nimenomaan puunmyyntitulojen ansiosta.

Talousarvion vuodelle 2024 ja suunnitelmavuosien 2025 - 2026 mukaan kirkollisverotulo ei riitä kattamaan seurakunnan kuluja ja seurakunnan taloutta rasittavat useat kiinteistöt.

Rahaa ja pankkisaamisia oli taseessa 31.12.2022 yhteensä 600 629 € ja rahoitusarvopapereita 106 408 €, edellisten tilikausien ylijäämän ollessa 284 161 € (1.1.2023). Tilillä on siis rahaa, mutta se on tullut puun ja tonttien myynnistä. Ilman myyntejä perustulo ei riittäisi menojen kattamiseen.

Seurakunta on itse arvioinut suurimmaksi taloudelliseksi riskiksi jäsenmäärän alenemisesta johtuvan kirkollisverotulojen laskemisen tulevina vuosina.

Henkilöstö

Työyhteisöstä osa tekee töitä kolmessa taajamassa Joutsassa, Luhangalla ja Leivonmäessä. Leivonmäessä ja Luhangalla on molemmissa oma kappeliseurakunta.

Henkilöstön suuri vaihtuvuus ja rekrytointi on koettu haasteena. Marraskuun 2023 tapauksessa selvitysmiehen kanssa 11 työntekijästä neljä oli ollut alle vuoden.

Tilinpäätöksessä 2022 todetaan, että henkilöstöstrategian mukaisesti henkilöstön suuruus päivitetään suhteessa tarpeeseen ja väestön kehitykseen. Merkittävänä toiminnallisena riskinä on pidetty pientä henkilöstön määrää ja ammattitaitoisten sijaisten rekrytointivaikeuksia. Vastauksessaan selvitysmiehen resurssikyselyyn seurakunta arvioi, että

säilyessään itsenäisenä henkilöstön vähennystarve olisi 1-3 työntekijää vuoteen 2028 mennessä.

Kiinteistöt

Resurssitarvekyselyssä syksyllä 2023 kysyttiin kiinteistöjen korjaustarpeista ja niiden kustannuksista/korjausvelkasta tällä hetkellä sekä näkymistä kiinteistöjen suhteen vuoteen 2028. Seurakunta vastasi:

- Vuonna 2022 korjausvelka on n. 5 milj. euroa. Kiinteistötyöryhmän suunnitelman mukaan korjausvelka 2028 olisi n. 2,2 milj. euroa. Tämä perustuu siihen, että kaikkia kiinteistöjä ei korjata. Kiinteistötyöryhmällä ei ole suunnitelmaa korjausten rahoittamisesta.

Selvitystyössä on käynyt ilmi, että seurakunnalla ei ole varaa korjata kiinteistöjään. Esimerkiksi vuodelle 2024 ei ole suunniteltu investointeja. Samoin kuin Hankasalmi, myös Joutsa lykkää investointejaan.

Tammikuussa 2024 Joutsan seurakunta järjesti kuulemis- ja keskustelutilaisuuden seurakuntalaisille, missä esiteltiin kiinteistötyöryhmän suunnitelmia ja laadittua kiinteistöstrategiaa. Strategiaa ei ole vielä hyväksytty valtuustossa. Työryhmän mukaan kaikkien kiinteistöjen korjaustarve olisi tuo mainittu 5 milj. euroa. Ottaen huomioon seurakunnan oma varallisuus ja kirkkohallitukselta mahdollisesti saatava tuki, remontteihin olisi varoja vain 823 000 – 1 646 000 euroa. Työryhmä on näin ollen suunnitellut, että osaa kiinteistöistä ei vain korjata enää. Näitä olisivat mm. Luhangan kesäkirkko, jossa on hyvin pieni käyttöaste, Luhangan asuintalo ja Leivonmäen kirkko. Tästä huolimatta korjausvelkaa jäisi edelleen 2,9 milj. euroa. Iso kysymys on jo vuosia ollut Joutsan seurakuntatalon remontointi. On esitetty, että siihen tehtäisiin vain osaremontteja, mutta onko se järkevää? Kattava remontti maksaisi 1,2 – 1,5 milj. euroa. Seurakunnalla on siis erittäin suuria haasteita kiinteistöjensä kanssa ja avoinna korjausten rahoittaminen. Kuitenkin jäsenmäärän vähentyessä kiinteistöjen tarvekin pienenee.

Vuonna 2023 on myyty kolme tonttia, vielä on runsaat 10 jäljellä. Puunmyynnistä saadaan vielä tuloja, mutta jossain vaiheessa metsätulotkin vähenevät, vaikka seurakunnalla onkin runsaasti metsämaata, noin 1000ha. Tämän hetken arvio on, että metsäkiinteistöjen käypä arvo olisi 5 milj. euroa eli sama, mitä menisi kaikkien kiinteistöjen korjaamiseen.

Toiminta

Resurssikyselyn kysymykseen, mihin työmuotoihin toiminta painottuu viiden vuoden kulluttua, seurakunta vastasi työn painottuvan ikärakenteen perusteella diakoniatyöhön.

Seurakunnassa on siis kolme aluetta ja tavoite, että kaikille tarjotaan samat palvelut. Tähän on henkilöstön mukaan vaikea päästä ajan ja etäisyyksien takia.

Ryhmäkoot ovat pienentyneet ja aktiiviset vapaaehtoiset vähentyneet. Muutos on alkanut kuulemma jo näkyä. Toimintoja ei olla vielä kuitenkaan lopetettu, mutta asiaa mietitään. Esimerkiksi ns. Torstai-klubi on alun perin ollut varttuneen väen piiri. Ennen siellä on ollut 30 osallistujaa, nyt alle 10 ja sinne on jo otettu kaikenikäisiä.

Arvio

Seurakunta ehdotti itse selvitysmiehen nimittämistä taloudellisen tilanteen korjaamiseksi. Sekä talousarviossa 2023 että 2024 todetaan: Seurakunnan voidaan todeta olevan kriisiseurakunta ja kirkkovaltuusto onkin pyytänyt vuonna 2022 tuomiokapitulia nimeämään selvitysmiehen ratkomaan seurakunnan tulevaisuutta.

Talous on ylijäämäinen vain metsämyynnin takia. Kiinteistöjen korjaustarve on merkittävä, mutta investointeihin ei ole varaa, vaikka investointilistaa karsittaisiinkin merkittävästi.

Tilinpäätöksessä 2022 todetaan, että tilikauden tulos oli ilman kertaluonteisia eriä 57 638,61 euroa negatiivinen ja kirkollisveroprosentti 2,0. Näin ollen kriisiytyvän seurakunnan yksi talousmittari täyttyi. (**Mittari:** Tilikauden tulos ilman kertaluonteisia eriä on negatiivinen kolmena peräkkäisenä vuotena taikka viimeisen tilikauden tulos on negatiivinen ilman kertaluonteisia eriä ja kirkollisveroprosentti on 2,0 tai korkeampi.) Mittari täyttyi vuonna 2022 myös ensimmäisen kohdan mukaisesti, sillä vuodet 2020 – 2022 olivat alijäämäisiä ilman kertaluonteisia eriä.

31.12.2024 loppuu Muuramen taloushallinnon palvelu Joutsan seurakunnalle. Miten seurakunnan taloushallinto sen jälkeen järjestetään, ei ole vielä selvillä.

Joutsa kuuluu samaan Keski-Suomen hyvinvointialueeseen, johon Jyväskyläkin kuuluu, joten luottamushenkilöiden keskuudessa Jyväskylän nähtiin olevan luonteva suunta myös seurakuntaliitosta ajatellen.

Joutsan seurakunnan alueen seurakunnallinen toiminta turvataan parhaiten liittymällä Jyväskylän seurakuntaan.

3.4 Jyväskylän seurakunta

Jäsenyys

31.10.2023 seurakunnassa oli jäseniä 92 262, miltei täsmälleen saman verran kuin vuoden 2022 lopussa. Vuosina 2013 – 2022 jäsenmäärä on kuitenkin vähentynyt 4 518 jäsenellä (-4,67 %). Jäsenten väheneminen koskee siis myös Jyväskylän seurakuntaa, mutta lasku on huomattavasti hitaampaa kuin ympärillä olevissa pienemmissä seurakunnissa.

Talous

Jyväskylän seurakunnan taloudellinen tilanne on toistaiseksi vakaa. Tilikaudet 2018 – 2019 ja 2021 - 2022 ovat olleet reilusti ylijäämäisiä. Tosin ylijäämäisyyteen on vaikuttanut kertaluonteiset tulot. Ilman kertaluonteisia Vanhan pappilan ja osake-huoneistojen myyntivoittoja esimerkiksi vuosi 2022 olisi jäänyt alijäämäiseksi. Vuodelle 2023 budjetoitiin noin 0,5 milj. euroa alijäämää, mutta talousjohto arvioi vuoden 2024 vaihteessa vuodesta 2023 tulevan noin 2 milj. euroa ylijäämäisen.

Vuonna 2022 Jyväskylän seurakunnassa ei toteutunut yksikään kriisiytyvän seurakunnan talouden mittareista. 1.1.2023 taseen edellisten tilikausien ylijäämä oli 45,6 milj. euroa ja vuoden 2022 lopussa rahat, pankkisaamiset ja rahoitusarvopaperit olivat yhteensä 27,9 milj. euroa. Tilinpäätöksen 2022 mukaan seurakunnalla ei ollut lainaa.

Seurakunta vastasi syyskuussa 2023 kyselyyn talouden tilanteesta 2028: Lähivuosina tulos näyttää jäävän negatiiviseksi ellei siten vuoden 2023 tapaan kiinteistöjen myynti käännä tulosta plussalle.

Henkilöstö

Seurakunnassa työskenteli 30.9.2023 yhteensä 337 henkilöä. Toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa oli 243 henkilöä, joista 16 oli osa-aikaisia. Määräaikaisessa palvelussuhteessa työskenteli 94 henkilöä, joista 8 oli osa-aikaisia. Henkilöstötilinpäätöksessä 2022 todetaan, että eläköityminen mahdollistaa tehtävänkuvien muuttamisen seurakuntatoiminnan tarpeiden muuttuessa.

Liitoksia ajatellen tärkeä tieto on Jyväskylän seurakunnan henkilöstösuunnitelman vuosille 2021–2025 kirjaus ns. hälytysrajasta. Siinä todetaan seuraavaa: Mikäli henkilökustannukset ylittävät 57 % verotuloista + valtionrahoituksesta, syntyy velvollisuus tarkastella henkilöstökustannusten vähentämiskeinoja. Vuoden 2022 tilinpäätöksen mukaan tämä raja ylittyi (57,58 %). Kirkkoneuvosto on keskustellut asiasta vuoden 2023 aikana, mutta on toistaiseksi päättänyt vain seurata tilannetta.

Kiinteistöt

Talousarvion 2024 ja TTS:n 2025 – 2026 mukaan seurakunnan investoinnit tulevat olemaan vuosina 2024 – 2034 yhteensä 22,2 milj. euroa.

Vastauksessaan syksyllä 2023 kiinteistöjen korjaustarpeesta ja korjausvelasta vuoteen 2028 seurakunta totesi seuraavaa:

- Jyväskylän seurakunnan kiinteistöstrategia on laadittu toimintakaudelle 2020 – 2030. Kiinteistöt on luokiteltu strategian mukaisesti säilytettäviin, selvitettäviin ja luovutettaviin. Säilytettävien kiinteistöjen korjausvelka on strategiakauden aikana noin 30 milj. euroa. Tämän lisäksi uudisrakennusten rakentamisen (Lehtisaari ja Vesalan leiri- ja toimintakeskus) kustannukset ovat noin 10 miljoonaa euroa. Kiinteistöjen käyttökuluja pyritään laskemaan sekä luopumalla tarpeettomista kiinteistöistä, että mm. parantamalla nykyisten kiinteistöjen energiatehokkuutta.

Toiminta

Jyväskylän seurakunta on toiminut uudessa organisaatiossa vuoden 2023 alusta lähtien. Seurakunnallinen toiminta jakaantuu tällä hetkellä yhteiseen seurakuntatyöhön, viestintään, perheneuvontaan, palvelemaan puhelimeen, sairaalasielunhoitoon ja muuhun seurakuntatyöhön. Suurin osa toiminnasta on kuitenkin neljällä alueella:

- keskustan alue, noin 28 000 seurakuntalaista ja noin 40 työntekijää
- pohjoinen alue, n. 18 000 ja n. 30
- itäinen alue, n. 21 000 ja n. 35
- läntinen alue, n. 23 000 ja n. 37

Resurssikyselyyn toiminnan painottumisesta seurakunta vastasi, että toiminnasta merkittävä osa painottuu tällä hetkellä varhaiskasvatukseen ja nuoriso- ja rippikoulutyöhön sekä lisäksi pappien työstä merkittävä osa on kasteita. Seurakunta ei ennakoi toiminnan merkittävää vähenemistä kasvatuksen saralla seuraavien viiden vuoden aikana.

Koulujen ja päiväkotien kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyy monia avoimia tulevaisuuden kysymyksiä, vaikka tällä hetkellä tilanne Jyväskylässä on yhä varsin hyvä. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa tulee korostumaan tulevina vuosina.

Seurakunta ennakoi vuosien 2023-2028 välisenä aikana yli 75-vuotiaiden asukkaiden määrän kasvavan merkittävästi. Kun heitä on tällä hetkellä noin 12 700, vuonna 2028 tämän ikäryhmän koko on jo noin 16 000. Tämän muutoksen voi olettaa osaltaan luovan tarvetta diakoniatyön resurssien turvaamiselle.

Ratkaisevaa seurakunnan toiminnan jatkuvuuden kannalta, myös henkilöstömäärän oletettu väheneminen huomioon ottaen, on vapaaehtoistyön vahvistuminen kaikilla työaloilla.

Arvio

Seurakunnan johdossa on tällä hetkellä valmiutta liitoksiin muutaman tämän selvityksen seurakunnan kanssa ja halua toteuttaa niitä myös käytännössä seurakunnallisen toiminnan turvaamiseksi Jyväskylän seurakunnan lähialueilla.

Seurakunnalla on resursseja liitosten toteuttamiseen, silti myös laajentuvalla Jyväskylän seurakunnalla on samoja haasteita, kuin muillakin seurakunnilla, ja senkin tulee siksi jatkossa huolehtia talouden tasapainosta.

3.5 Muuramen seurakunta

Jäsenyys

31.10.2023 seurakunnassa oli jäseniä 7 395. Jäsenmäärän väheneminen vuosina 2013 – 2022 on Muuramen seurakunnassa vähäisintä (3,76 %) kaikista selvityksen seurakunnista. Seurakunnalla on hyvä asema Jyväskylän kaupungin ”kainalossa”, lapsia on paljon ja väestöpyramidi näyttää hyvältä. Tosin syntyvyyden laskusuunta koskee myös Muuramea. Talousarviossa 2024 todetaan, miten Muuramen kunnan asukasluvun ennustetaan edelleen

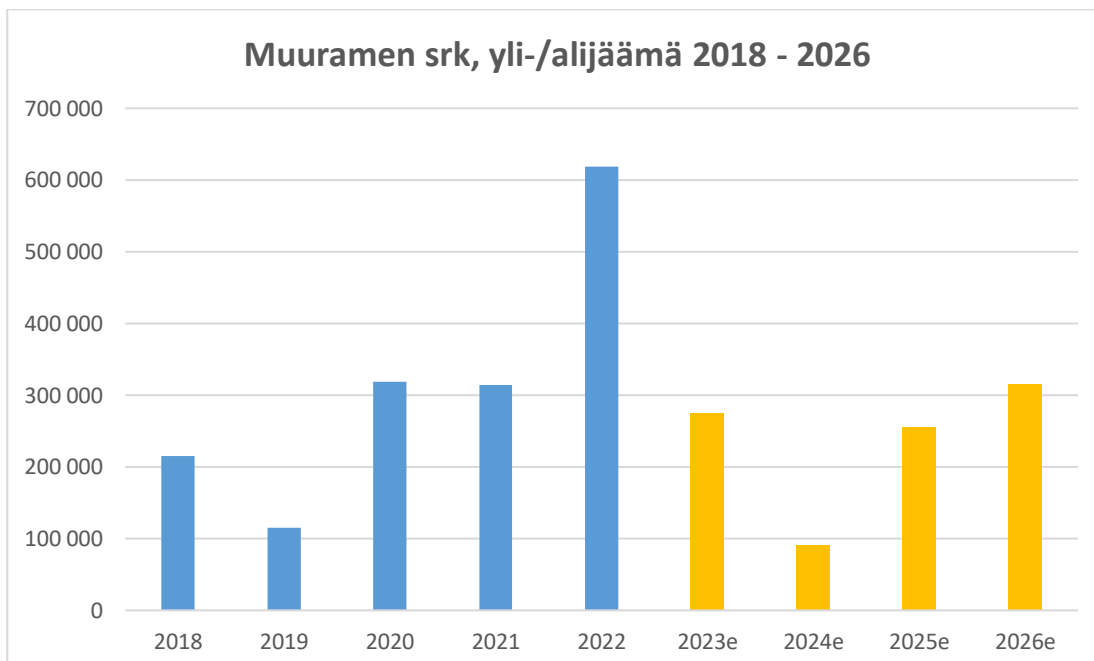
kasvavan. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan noin 1 prosenttia vuodessa. Tämä edesauttaa, että seurakunnan jäsenmäärä ei vähene niin voimakkaasti.

Talous

Seurakunnan kaikki tilikaudet vuosina 2018 – 2022 ovat olleet ylijäämäisiä. Vuoden 2022 tulokseen vaikutti suuresti puunmyynnit, joilla haettiin tietoisesti isompaa omarahoitusosuutta uuden seurakuntakodin rakentamisen rahoittamiseksi. Kun kertaluonteiset erät (puunmyyntitulot) eliminoitiin, tulos oli noin 143 526 euroa ylijäämäinen. Myös talousarvio vuodelle 2024 ja taloussuunnitelmat vuosille 2025-2026 näyttävät reilusti ylijäämäisiltä.

Talousjohdon arvion mukaan vuodesta 2023 tulee noin 275 000 euroa ylijäämäinen, johon tuen siitä, että verotulot ovat ylittäneet talousarvion 219 000 eurolla.

Uusi seurakuntakoti tulee kuitenkin vaikuttamaan jatkossa talouteen tiukentavasti. Tammiukuun 2024 tiedon mukaan uutta velkaa nostettiin rakennushankkeeseen 2,5 milj. euroa, hankkeen kokonaiskustannuksen ollessa 4,5 milj. euroa. Tiukentuvasta taloudesta kertoi rahavarojen riittävyys -mittari jo per 31.12.2022. Se oli 74 päivää, kun suositus on minimi 90 päivää. Tältä osin siis täytyi yksi kriisiytyvän seurakunnan mittari.

Henkilöstö

Seurakunta arvioi henkilöstömääränsä pysyvän samana vuoteen 2028 mennessä. Työntekijöissä on kokemusta, että seurakunta on sopivan pieni ja siinä on selkeä rakenne sekä rohkeutta tehdä päätöksiä. Myös sijaistamisten sanotaan onnistuvan.

”On työyhteisö ja työkavereita”.

Kiinteistöt

Vastauksessaan kiinteistöresursseihin vuoteen 2028 seurakunta toteaa, että kiinteistöjen määrä on sopiva toimintaan nähden. Kirkko on peruskorjattu vuonna 2016 ja uusi seurakuntakoti otettiin käyttöön juuri syksyllä 2023. Näin ollen suuremmista korjauksista ei tarvitse huolehtia lähivuosina. Sen sijaan varsinkin uuden kiinteistön poistot ja lisääntynyt lainamäärä rasittavat taloutta.

Toiminta

Seurakunnan mukaan kasvatustyö, diakonia ja yhteisöllisyyden rakentaminen ovat seuraavien viiden vuoden (vuoteen 2028) painopisteitä. Varsinaista aluetyötä ei tällä hetkellä ole, vaan työ tapahtuu entisten työalojen sijaan kolmessa monialaisessa tiimissä. Seurakunta tekee yhteistyö paikkakunnalla mm. helluntalaisten kanssa yhteisiä tilaisuuksia järjestämällä. Tilinpäätöksen 2022 mukaan toimintaa ohjaa kokeilu ja kehittäminen.

Talousarviossa 2024 kerrotaan, miten uudet tilat vaativat seurakunnan toiminnan uudelleenarviointia, koska uudet tilat muuttavat aina jollain tavoin myös toimintaa. Vuoden 2024 nähdään olevan uuden opettelua ja kehittämistä, mikä vaatii nykyisen toiminnan arviointia ja muokkaamista.

Arvio

Selvityksessä piirtyi kuva vireästä, omillaan toimeentulevasta ja uusia työmuotoja etsivästä seurakunnasta, kuten Air-messu tai Etsijäillat. Olen samaa mieltä talousarvion 2024 maininnan kanssa, että uudet tilat, ollessaan ja luodessaan uutta rakennetta, vaikuttavat myös toimintaan ja vaativat sen kehittämistä.

Seurakunta pärjää taloudellisesti ja työyhteisön näkökulmasta lähivuosina itsenäisenä. Tällä hetkellä tai muutaman vuoden aikajänteellä pelkkä liitos osaksi Jyväskylän seurakuntaan ei ole perusteltua. Jatkossa yhtymärakenne saattaisi seurakunnassa kiinnostaa ja olla hyvinkin mahdollinen.

3.6 Petäjäveden seurakunta

Jäsenyys

31.10.2023 seurakunnassa oli 2 580 jäsentä. Kirkon jäsenennusteen mukaan vuonna 2033 jäseniä on 2 051. Kastettujen määrä on laskenut koko ajan 2010-luvulla. Huippuvuosi kastetuissa on ollut 2012, jolloin kasteita oli 42. Tämän jälkeen kastettujen määrä on laskenut vuosittain, aivan kuten valtakunnallinen lasten syntyvyyskin. Vuonna 2022 kasteita oli 15. Kuolleiden määrän keskiarvo on ollut viimeisen seitsemän vuoden (tilinpäätös 2022) aikana 41 henkilöä. Kastettujen määrä oli 39,4 % kuolleiden määrästä vuonna 2022.

Talous

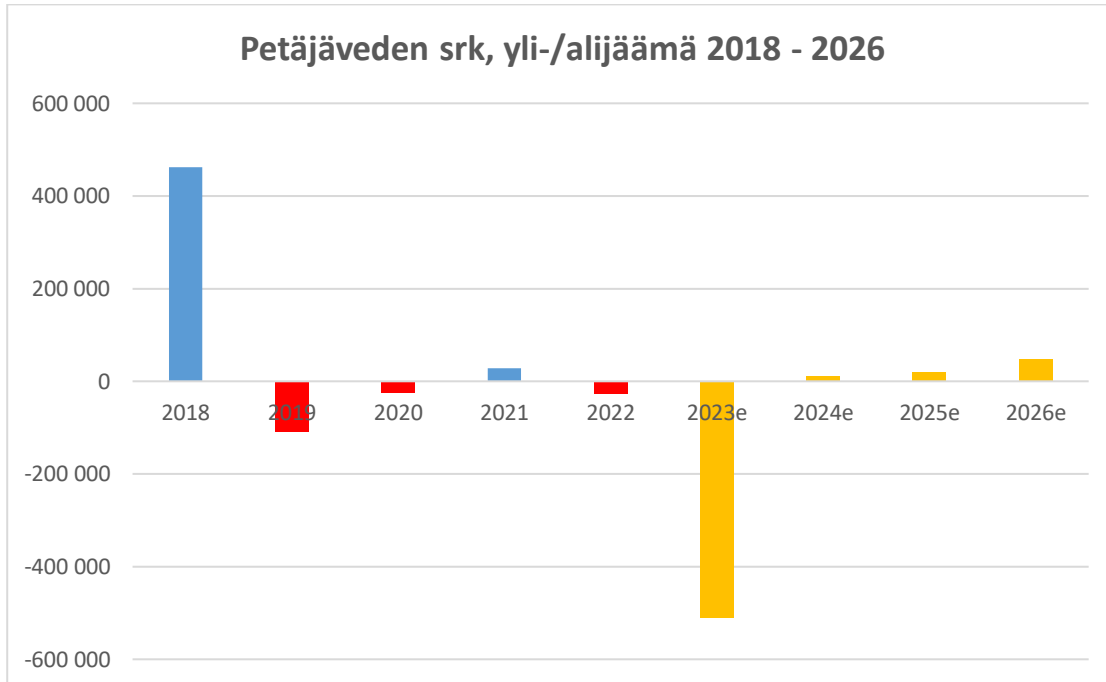
Vuoden 2018 suuri ylijäämä johtui pääosin kertaluonteisista eristä, kuten kiinteistöjen myyntituotoista ja metsätuloista. Sen jälkeen tilikaudet 2019 – 2020 ja 2022 ovat olleet alijäämäisiä. Vuoden 2021 tilikausi oli 28 326 euroa ylijäämäinen. Ilman metsätuloja myös tilikauden 2021 tulos olisi ollut alijäämäinen, 127 911 euroa. Näin ollen kriisiytyvän seurakunnan talousmittari täyttyy Petäjäveden seurakunnassa vuosina 2020 – 2022 (Tilikauden tulos ilman kertaluonteisia eritä on negatiivinen kolmena peräkkäisenä vuotena).

Toimintasuunnitelmassa 2024 todetaan, miten (vuoden 2023) pappilan remontin yllättävien lisätöiden ja -kustannusten takia seurakunnan talous on hyvin tiukoilla. Talousjohto arvioi vuoden 2023 tuloksen olevan alustavasti jopa 510 796 euroa alijäämäinen. Suureen alijäämään vaikuttavat 311 693 euron kertaluonteiset poistot, kaksi seurakuntakotia, jotka kumpikaan eivät ole enää käytössä. Ilman näitä poistojakin alijäämä olisi 199 103 euroa.

31.12.2022 seurakunnan rahavarojen riittävyys oli vain 46 pv eli selvityksen seurakuntien alhaisin ja näin ollen täyttyi toinenkin kriisiytyvän seurakunnan talousmittari. Edelleen tilinpäätöksessä 2022 seurakunnalla oli pitkäaikaista lainaa 209 203 euroa ja lyhytaikaista lainaa 165 170 euroa, yhteensä 374 373 euroa. Rahat ja pankkisaamiset olivat kuitenkin vain 121 623 euroa.

Pappilan remontin takia seurakunnan kassa oli lokakuun 2023 lopussa käytännössä tyhjä. Alun perin suunniteltu lainamäärä ei riittänyt, vaan kesken hankkeen piti nostaa lisää lainaa. Kaikkiaan uutta lainaa nostettiin 400 000 euroa. Näin ollen seurakunnan taseessa on pitkäaikaista lainaa vuoden 2023 lopussa noin 600 000 euroa.

Pappilan remontin jälkeen seurakunnan varoja tulevat lähitulevaisuudessa viemään eri-näiset muut korjaushankkeet, kuten kirkon kaukolämpöliittymä. Herää kysymys, miten seurakunta voi jatkossa rahoittaa näitä hankkeita?

Henkilöstö

Seurakunta arvioi työntekijämäärästään vuoteen 2028, että sitä on enää vaikea nykyisestä pienestä työyhteisöstä supistaa. Edelleen seurakunta arvioi, että jos taas virkoja ja toimia osa-aikaistetaan, moni työntekijä hakeutuu muualle töihin, koska eivät pysty elämään vajaalla palkalla. Tässä on monien muidenkin pienten seurakuntien kuvaama henkilöstökuluista säästämisen vaikeus. Kysyessäni syksyllä 2023 myös Petäjaveden luottamushenkilöiltä mahdollisuudesta saada talous oikeenomaan, sain vastauksen, että henkilöstöstä ei pysty enää supistamaan.

Henkilöstössä on kokemusta, että ”poikkeustila” on jatkunut jo vuosia ja miten työarki on jatkuvaa selviytymistä. Toimenkuvat ovat pienessä seurakunnassa laajat ja ”kaikki tekee kaikkea”.

Vuoden 2024 talousarvion mukaan seurakunnan 11 työntekijästä viisi on osa-aikaista.

Kiinteistöt

Toimintasuunnitelmassa 2024 kuvataan, miten Petäjaveden tekeillä olevassa kiinteistöstrategiassa tullaan huomioimaan tulevien vuosien korjaustarve. Suurimpina kohteina

mainitaan kirkon kaukolämpöliittymän hankinta sekä siunauskappelin korjaustyöt niin sisällä kuin ulkopuolella sekä katon korjaus.

Seurakunnan toimitiloissa on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Seurakuntakoti on muuttanut kosteusongelmien takia yksinomaan tilaisuuksien ja ruokailujen ja isompien kokousten pitopaikaksi. Kiinteistöä ollaan kaavamutoksen kautta myymässä. Tässä syy, miksi pappilasta piti tehdä myös työtila työntekijöille.

Petäjaveden Vanha kirkko on UNESCO:n maailmanperintökohde ja samalla tärkeä matkailukohde Petäjävedellä. Seurakunta osallistuu sen rahoittamiseen, hallinointiin ja ylläpitoon.

Toiminta

Seurakunnassa ei ole omaa päiväkerhotoimintaa, mutta lapsen voi ilmoittaa lähiseurakuntien kerhoon esimerkiksi Keuruulle tai Jyväskylään. Tästä näkökulmasta katsoen Jyväskylän seurakunta on nyt jo osa Petäjaveden seurakunnan toimintaa yhteistyöseurakuntana.

Toimintakertomuksessa 2022 kuvattiin, miten seurakuntalaiset/vapaaehtoiset pitivät kirkkoa auki kesä-elokuussa ti-su. Seurakunnan ja luottamushenkilöiden keskuudessa on enemmänkin talkoohenkeä ja -valmiutta, mutta se ei kuitenkaan pelasta taloutta.

Vastauksessaan toiminnan painottumisesta vuoteen 2028 seurakunta totesi, että ”kunnan ikärakenne huomioon ottaen lapsi- ja nuorisotyöhön olisi hyvä painottaa. Kasvatuksen työpanos on 110 % kolmen viranhaltijan työajasta. (diakoni 20 %, toinen pappi 20 % ja varhaiskasvatus 70 %). Toimintamäärärahat pienenevät kuitenkin koko ajan. Näin ollen uutta työntekijää ei ole varaa ottaa, joten tähän täytyisi keksiä jokin luova ratkaisu.”

Arvio

Seurakunnan taloustilanne on erittäin vaikea

- Vuosien 2019 – 2022 kumulatiivinen alijäämä on ollut 132 625 euroa
- Kriisiytyvän seurakunnan talousmittari täyttyy vuosina 2020 – 2022, kun tilikauden tulos on negatiivinen kolmena peräkkäisenä vuotena. Nyt on jo nähtävissä, että myös vuonna 2023 tulee olemaan hyvin suuri alijäämä.
- Kriisiytyvän seurakunnan talousmittarista toinenkin täyttyi vuonna 2022, kun rahavarojen riittävyys oli vain 46 päivää.
- Eväät talouden tasapainottamiseen ovat vähäiset, varsinkin kun valmiutta henkilöstövähennyksiin ei ole. Talous tulisi saada ylijäämäiseksi, jotta olisi varaa lyhentää lainaa ja maksaa sen korkoja sekä kerätä puskuria tuleviin kiinteistötarpeisiin.

- Seurakunta nosti veroprosentin takaisin 1,9:ään vuodelle 2024
- Pappilan remontti 2023 lisäsi seurakunnan velkamäärää merkittävästi ja se on nyt noin 600 000 euroa. Jatkossa tilikauden tulosta rasittavat siten lisääntyneet poistot ja lainakulut.
- Seuraavia remonttikohteita on jonossa ja Vanha kirkko vie koko ajan seurakunnan rahaa, vaikka siihen tuleeikin tukea mm. Kirkkohallitukselta ja Museovirastolta
- Toiminnan järjestäminen jatkuvassa näin tiukassa taloustilanteessa on vaikeaa ja työyhteisöä kuluttavaa.

Seurakunnan jäsenyys vähenee myös huomattavan nopeasti, verrattuna selvityksen muihin seurakuntiin tai kokonaiskirkkoon.

Petäjaveden seurakunnan alueen seurakunnallinen toiminta turvataan parhaiten liittymällä Jyväskylän seurakuntaan.

3.7 Toivakan seurakunta

Jäsenyys

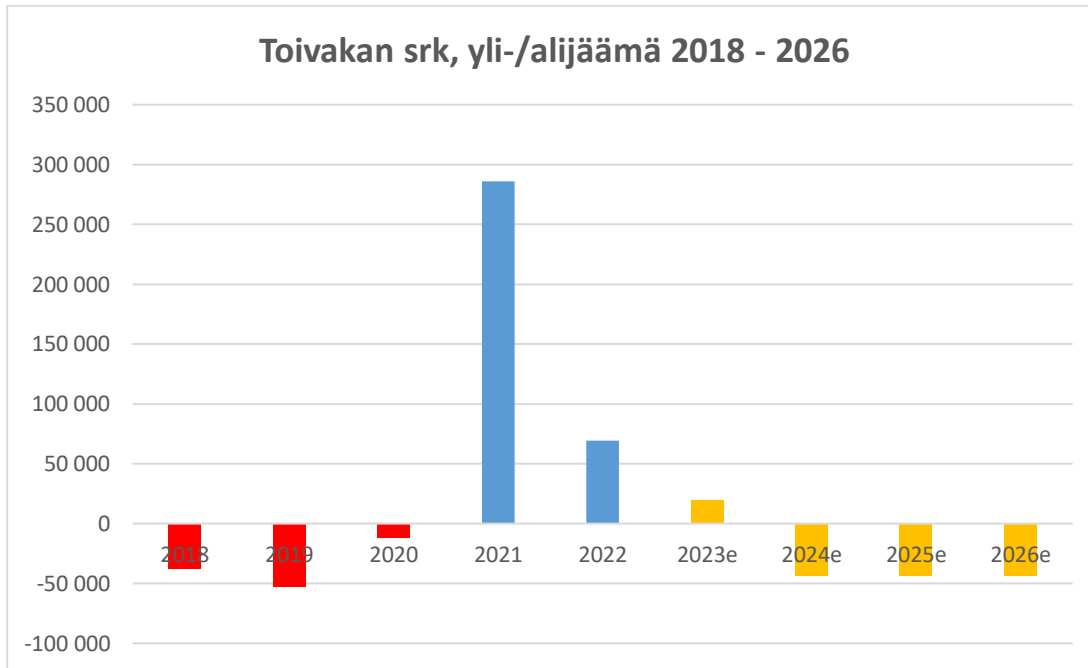
30.10.2023 seurakunnassa oli jäseniä 1 589. Toivakka on selvityksen selkeästi pienin seurakunta. Seuraavaksi pienimmällä Petäjavedelläkin on noin 1000 jäsentä enemmän. Seurakunta on kuitenkin tärkeä Toivakan asukkaille, esimerkiksi viime vaaleissa Toivakassa oli kirkon kahdeksanneksi korkein äänestysprosentti 32,8%.

Toivakan kunnan asukasluvun ennustetaan vähenevän. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan noin 1 prosenttia vuodessa. Kunnan asukasluku oli 2 407 (31.12.2022). Väestö vanhenee, eläkeläisten määrä kasvaa ja syntyvyys on vähäistä. Tämä on haaste sekä kunnan elinvoimaisuudelle, että seurakunnan toiminnalle.

Talous

Tilikaudet 2018 – 2020 olivat alijäämäisiä. Vuoden 2021 ylijäämä oli 286 047 euroa, johdun lähinnä metsätuloista ja pappilan myynnistä. Myös tilikauden tulos vuonna 2022 oli noin 70 000 euroa ylijäämäinen. Kun kertaluonteiset erät (puunmyyntitulot) eliminoidaan, tulos oli kuitenkin noin 59 000 euroa alijäämäinen. Vuonna 2023 arvioidaan tehtävän talousarviosta poiketen 20 000 euroa ylijäämää niin ikään puunmyyntitulojen ja budjetoitua suuremman kirkollisverotuoton myötä.

Seurakunta kuvaa talousarviossaan 2024 omaa taloudellista tilannettaan huolestuttavaksi. Vuodelle 2024 Toivakan seurakunta tekee alijäämäisen talousarvion. Vuosikate on 17 692 euroa alijäämäinen ja poistojen kanssa alijäämä kasvaa 43 883 euroon. Kertaluonteisia eriä ei ole odotettavissa. Samoin vuodet 2025 – 2026 ovat taloussuunnitelman mukaan alijäämäisiä.

Kun tilinpäätösten 2020 - 2022 ja talousarvion 2024 lukujen valossa seurakuntaa peilaa kriisiytyvän seurakunnan talousmittareihin huomataan, että yhdessä kohdassa kriisimittarit ovat jo täyttyneet. Yksi talouden kriisimittari täyttyy, mikäli tilikauden tulos ilman kertaluonteisia eriä on negatiivinen kolmena peräkkäisenä vuotena. Näin on tapahtunut jo vuosina 2020 – 2022. Myös tilikauden 2024 budjetoitu tulos ilman kertaluonteisia eriä (puun myyntituloja) on 43 883 euroa negatiivinen.

Henkilöstö

Vuonna 2023 seurakunnassa vakituudessa palvelussuhteessa työskenteli seitsemän henkilöä, joista kolme oli kokoaikaisia. Määräaikaisissa työsuhteissa työskenteli neljä henkilöä. Vastauksessaan syksyn resurssikyselyyn seurakunta arvioi työntekijämääränsä vähenevän vuoteen 2028 mennessä. Samoin ennakoitaan talousarviossa 2024, mikäli liitosselvityksen jälkeen seurakunta kuitenkin jatkaisi itsenäisenä.

Kiinteistöt

Seurakunta näkee kiinteistökantansa olevan hyvässä kunnossa ja niistä huolehtimisen vuoteen 2028 olevan hallittavissa. Sillä onkin hyvin vähän kiinteistöjä ja nekin kaikki samalla tontilla Toivakan keskustassa. Kirkkoon on lähivuosina tehty isompi remontti ja seurakuntatalon ilmastointia kunnostettiin 2023.

Investointeja ei ole suunniteltu vuodelle 2024.

Seurakunnalla on metsää reilut 200 ha ja ne on ”aikalailla hakattu loppuun”.

Toiminta

Resurssikyselyyn 2023 seurakunta vastasi, että toiminta painottuu viiden vuoden kuluttua ikääntyneisiin. Tämä on luonnollista, ottaen huomioon seurakunnan näkyvät ikärakenteen kehittymisestä kunnassa. Toimintamäärärahojen ennakoitiin vähäisemmän työntekijämäärän takia pysyvän ennallaan vuoteen 2028 mennessä.

Hyvinvointialueen tuleminen on vaikuttanut yhteistyösuhteisiin kunnan kanssa. Entiset kumppanit, jotka tunnettiin puolin ja toisin kunnan ja seurakunnan yhteistyössä, ovat osin vaihtuneet tai uusissa tehtävissä: *”Siellä on kapeammat tehtävät, ei tunneta enää paikallista seurakuntaa.”* Ennen kunta koordinoi mm. senioripäivää, mutta ei enää, koska resurssia on siirtynyt Hyvinvointialueelle.

Toimintakertomuksessa 2022 todetaan, että Toivakan seurakunnan toimintatilastot ovat lähes poikkeuksetta vireämmät verrattuna samankokoisiin seurakuntiin Lapuan hiippakunnassa ja koko Suomessa. Kuitenkin keväällä 2023 minulle kerrottiin seurakunnasta, että seurakuntaelämä on varsinkin korona-ajan jälkeen muuttunut paljon - kokoava toiminta ei vedä.

Arvio

Talousarviossa 2023 todetaan, miten seurakunnan voidaan todeta olevan kriisiseurakunta ja, että kirkkovaltuusto on pyytänyt vuonna 2022 tuomiokapitulia nimeämään selvitysmiehen ratkomaan seurakunnan tulevaisuutta. Edelleen talousarviossa 2024 sanotaan, miten *”seurakunnan tulee vakavasti suhtautua selvitysmiehen lausuntoon tammi-kuussa 2024 ja seurakunnallisen toiminnan edellytyksiin Toivakassa.”*

Olen edellä sanotun kanssa samaa mieltä. Mielestäni Toivakan seurakunnan alueen seurakunnallinen toiminta turvataan parhaiten liittymällä Jyväskylän seurakuntaan. Tätä perustelevat seuraavat tekijät:

- Seurakunnan jäsenmäärä on reilusti alle 2 000 ja koko ajan vähenemässä. Vuoden 2033 ennusteen mukaan jäseniä olisi enää 1 395. Tämä tarkoittaa väheneviä verotuloja ja tarvetta vähentää myös henkilöstöä, jotta se olisi oikeassa suhteessa seurakunnan maksukykyyn ja jäsenmäärään. Näin ollen mahdollisuus palvella alueen asukkaitakin pienenee.
- Tilikauden tulos ilman kertaluonteisia eriä on ollut negatiivinen vuosina 2020 – 2022. Myös tilikauden 2024 budjetoitu tulos ilman kertaluonteisia eriä on negatiivinen.
- Veroprosentti on jo 1,95 eli käytännössä sitä ei voi enää juurikaan nostaa.
- 31.12.2024 loppuu Muuramen taloushallinnon palvelu Toivakan seurakunnalle. Miten seurakunnan taloushallinto sen jälkeen järjestetään, ei ole vielä selvillä.

3.8 Uuraisten seurakunta

Jäsenyys

30.10.2023 seurakunnassa oli jäseniä 2 592. Vuosina 2013 – 2022 jäsenmäärä on vähentynyt 200:lla (-7,19%). Tämä on Jyväskylän ja Muuramen jälkeen selvitysseurakunnista kolmanneksi vähiten. Kunnassa on paljon lapsia ja seurakunnan jäsenistö onkin Suomen matalimpien keski-ikien joukossa. Uuraisilla oli myös korkea äänestysprosentti (20,6%) viimeisissä kirkollisvaaleissa.

Talousarvion 2024 mukaan Uuraisten kunnan asukasluvun ennustetaan vähenevän Tilastokeskuksen ennusteessa noin 1,2 prosenttia vuodessa. Kunnan asukasluku oli 3 592 (31.12.2022). Väestö vanhenee, eläkeläisten määrä kasvaa ja syntyvyys on kääntynyt laskuun. Tämä on haaste sekä kunnan elinvoimaisuudelle, että kirkon toiminnalle. Työttömyysaste Uuraisilla oli 9 prosenttia (vuonna 2022).

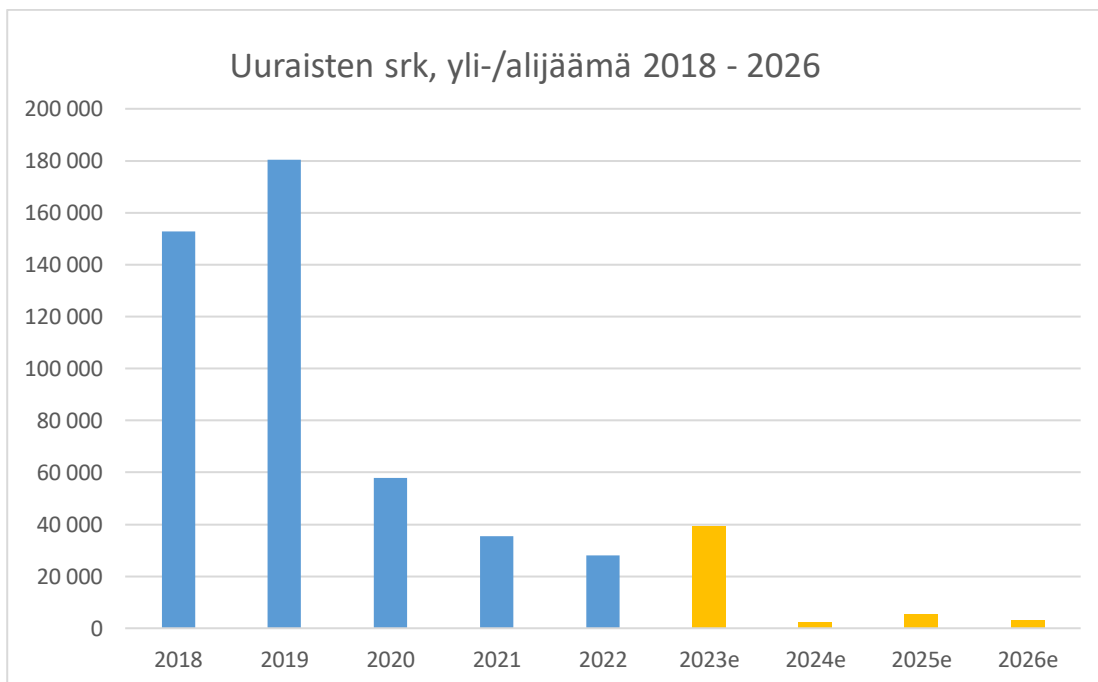
Talous

Seurakunnan talous on ollut ylijäämäinen vuosina 2018 – 2022 ja vuodesta 2023 on myös tulossa arviolta noin 39 000 euroa ylijäämäinen. Seurakunta sai vuonna 2018 muita toimintatuottoja 311 192 euroa. Ilman niitä tilikausi olisi ollut 158 349 euroa alijäämäinen. Samoin vuonna 2019 muita toimintatuottoja saatiin 238 156 euroa. Ilman niitä tulos olisi

ollut 57 669 euroa alijäämäinen. Vuosina 2020 – 2022 kertaluonteisia tuloeriä ei ollut. Seurakunnan rahavarat olivat vuoden 2022 lopussa yhteensä 320 655 euroa.

Vuosille 2024 – 2026 on budjetoitu lievää ylijäämää, mutta käytännössä nollatuloksen taso, mikä tarkoittaa sitä, että seurakunnan talous ei kerrytä varallisuutta tulevaan kirkon ja tapulin maalaushankkeeseen.

Seurakunnalla on seurakuntataloa varten otettua lainaa 495 000 euroa taseessa, mutta sitä ei ole lyhennetty vuosina 2022 - 2023, vain maksettu korkoja. Tämä ei ole kestävä.

Huolimatta tiukasta taloustilanteesta, vuoden 2022 tilinpäätöksessä ei täyttynyt yksikään kriisiytyvän seurakunnan talousmittareista.

Henkilöstö

Vastauksessaan resurssikyselyyn vuoteen 2028 asti seurakunta arvioi väkilukunsa laskusta huolimatta verotulojensa kasvavan. Edelleen arvioitiin, että palkkakulujen maltillinen nousu ei luultavasti vaikuta henkilöstön määrään, koska tälläkin hetkellä Uuraisten seurakunnan henkilötyövuosien määrä on alhainen. Tästä syystä lokakuussa 2023 arvioitiin, ettei seurakunnan työntekijämäärään liene vähennystarpeita 2028 vuoteen mennessä. Marraskuussa 2023 työyhteisöä tavatessani yleisen palkkatason nousun kirkossa todettiin kuitenkin olleen huomattava, mitä se olikin monelle seurakunnalle. Näin ollen seurakunta joutuu jatkossa ottamaan myös huomioon kirkon periaatteen pitää palkkataso riittävän korkeana työvoiman saamisen ja pitämisen takia.

Keväällä 2023 suurin osa henkilöstöstä ei kannattanut liitosta ja näki, että lupauksista huolimatta Uuraisille olisi vaikea saada sijaisia Jyväskylästä. Pieni osa taas näki hyvänä juuri sijaisten saamisen mahdollisuuden.

Kiinteistöt

Kiinteistöt ovat myös Uuraisten seurakunnan suuri haaste, vaikka niitä on vain kaksi: kirkkotarha (sis. kirkon, tapulin ja huoltorakennukset) ja seurakuntakoti. Kirkko on maalattu viimeksi vuonna 1998 ja sen sekä viereisen tapulin maalaus pitäisi kirkon kuntokartoituksen mukaan toteuttaa vuonna 2025. Talousarviossa 2024 todetaan, miten toimintavuosien 2024 – 2025 kauaskantoisin ja mittavin asia on Uuraisten kirkon maalauksen toteuttaminen. Maalausurakan kustannusarvio ja aikataulut ovat tarkentuneet alkusyksystä. Nyt talousarvion 2024 ja toiminta- ja taloussuunnitelman 2025 – 2026 mukaan hankkeen kokonaiskustannusarvio on 400 000 euroa, jonka arvioidaan jaksottuvan suunnittelukauden vuosille seuraavasti: 30 000 euroa (2024), 250 000 euroa (2025) ja 130 000 euroa (2026). Investoinnin hankintamenon jaksottamista voidaan tarkistaa kokonaiskustannusarvion rajoissa talousarviossa, tilinpäätöksen yhteydessä tai erillisellä kirkkovaltuuston tekemällä talousarvion muutospäätöksellä. Kirkon huoltomaalaukseen ja korjaukseen tullaan hakemaan Kirkkohallituksen avustusta kirkollisen kulttuuriperinnön hoitoon (ent. rakennusavustus). Investointiin on arvioitu saatavan noin 350 000 euron avustus. Hankkeen suunnitteluun on varattu 30 000 euron määräraha vuodelle 2024. Hankkeen rahoitus on näin ollen siis pitkälti Kirkkohallituksen tuen varassa.

Seurakuntakoti valmistui vuonna 2016 ja siihen tehdään siten 10-vuotistarkastus vuonna 2026. Rakennus on vielä uusi, eikä siinä ole ollut isompia korjaustarpeita. Vuosi vuodelta korjausvelka siinäkin kasvaa, eikä seurakunta ole onnistunut, kuten edellä todettu, lyhentämään kahteen viimeiseen vuoteen siihen otettua lainaa.

Toiminta

Vastauksessaan toiminnan painopisteistä vuoteen 2028 seurakunta totesi, miten Uuraisten seurakunnan demografinen profiili painottuu ääripäihin eli lapsiin ja kouluikäisiin sekä ikääntyneisiin. Alle 15-vuotiaita on vajaa kolmas osa jäsenistöstä ja yli 65-vuotiaita 20%. Vastauksen mukaan seurakunnan toiminta tulee keskittymään perustoimintojen lisäksi erityisesti kasvatustoimintaan ja ikääntyneiden kohtaamisiin.

Keskusteluissa työyhteisön kanssa yhtenä asiana tuotiin esiin pienen seurakunnan toimintaan liittyen sijaisten puute. Aina silloin tällöin tulee sijaisen tarve, esimerkiksi sairastapauksessa. Mikäli ei silloin sijaista ole, on pakko perua tilaisuus tai lomien aikaan koko palvelu, kuten diakonia, ei ole vain käytettävissä.

Myös Uuraisten seurakunnalla on hyvää yhteistyötä kunnan kanssa. Lokakuun 2023 lopussa kunnan kanssa yhteistyössä järjestetyssä Valon tapahtumassa kävi seurakuntakodilla arviolta 300 osallistujaa.

Arvio

Uuraisten seurakunta pärjää vielä talouden puolesta muutaman vuoden itsenäisenä, varsinkin jos tulevaan kirkon maalausurakkaan saadaan tuntuva avustus kirkkohallitukselta. Siitä huolimatta seurakuntakodin vanha velka vaatii lyhentämistä.

Talousarviossa 2024 todetaan, että Uuraisten seurakunnan jäsenistön vähentyminen sekä seurakunnan tiukka taloustilanne edellyttävät tulevilta päättäjiltä valmiutta tehdä päätöksiä, joilla seurakunnan toimintaedellytykset turvataan. Käsittääkseni jatkossa seurakunnassa on enemmän kannatusta seurakuntayhtymäratkaisulle, kuin liitokselle toiseen seurakuntaan.

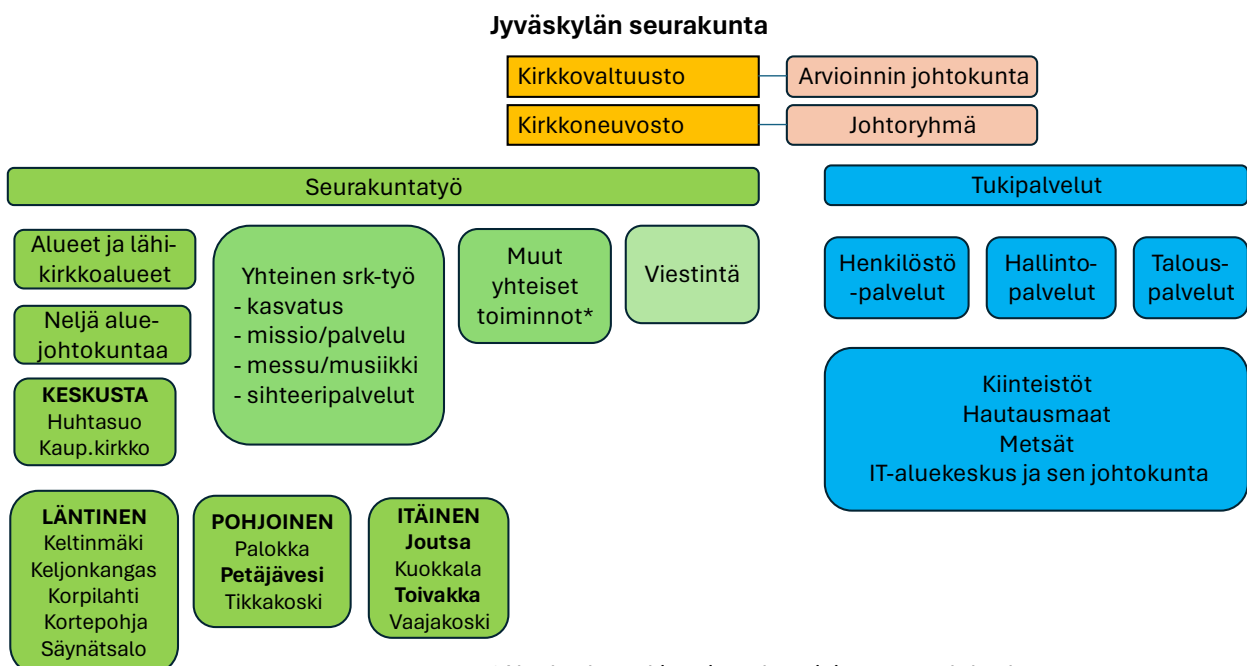
” Oispa joskus kiva mennä töihin, kun tietäisi, että joku olisi minun hommat tehnyt, kun on pois... Odotan, että jonkinlainen liitos tulisi. ”

4. SEURAKUNTAJAON VAIHTOEHTOJA

Selvitystyön aikana esillä olivat yhden seurakunnan malli ja seurakuntayhtymä. Syksyn aikana päädyin kuitenkin esitykseen, joka pohjautuu yhden seurakunnan malliin. Siksi tässä yhteydessä käsitellään laajemmin vain yhden seurakunnan mallia selvityksen seurakuntajakoesityksen ratkaisuna ja seurakuntayhtymämallia vain siltä osin, kuin se hyödyttää mahdollista jatkotyöskentelyä. Luonnollisesti yhden seurakunnan malli on tuttu kaikille selvitykseen osallistuneille seurakunnille, mutta tavoitteeni onkin tässä kuvata Jyväskylän seurakuntaa ja sitä, mitä siihen liittyminen voisi merkitä.

4.1 Yhden seurakunnan malli

Kuten edellä todettu, jo kapitulin päätöksessä 2022 mainitaan, miten Jyväskylän rooli on keskeinen tätä selvitystä koskevissa seurakuntajaon muutoksissa. Siksi Jyväskylän seurakunnan nykyinen organisaatio on toiminut myös pohjana keskusteluissa tulevista liitosratkaisuista. Tässä kohdin tarkastelu perustuu myös jo esitykseen, jossa kolme seurakuntaa liitetään Jyväskylään.

*Aluekeskusrekisteri, perheasiainneuvottelukeskus, sairaalasielunhoito

Syksyn 2023 aikana esillä olleessa mallissa oli kuvan mukaisesta nykyisestä Jyväskylän mallista poiketen viisi aluetta, johon olisivat sijoittuneet kaikki selvitysseudakunnat. Koska esityksenä tulee olemaan vain Joutsan, Petäjaveden ja Toivakan seurakuntien liittäminen Jyväskylään, katson, että nykyiset neljä aluetta voisivat toimia ratkaisun pohjana.

Kolmen seurakunnan liittyessä Jyväskylän seurakuntaan niiden toiminnallinen eli seurakuntatyön puoli voisi jatkaa toimintaansa paikallisesti, liittyen kuitenkin osaksi pohjoista tai itäistä aluetta, mahdollisesti osa myös läntistä. Taloushallintoa, virastoa, kiinteistöjä ja hautausmaita hoitanut henkilöstö siirtyisi Jyväskylän tukipalvelujen alaisuuteen. Erikseen tulee ratkaistavaksi, minkä verran esim. toimistopalveluista edelleen hoidetaan paikallisesti, minkä verran voi tehdä etätöitä tai missä tapauksissa työn tekemisen varsinainen paikka on jokin muu, kuin nykyinen.

Jyväskylän johdon kanssa keskusteluissa nousi esiin seuraavia asioita, joista heillä olisi halua pitää liitoksissa kiinni ja, joita Jyväskylän seurakunnassa haluttaisiin kehittää:

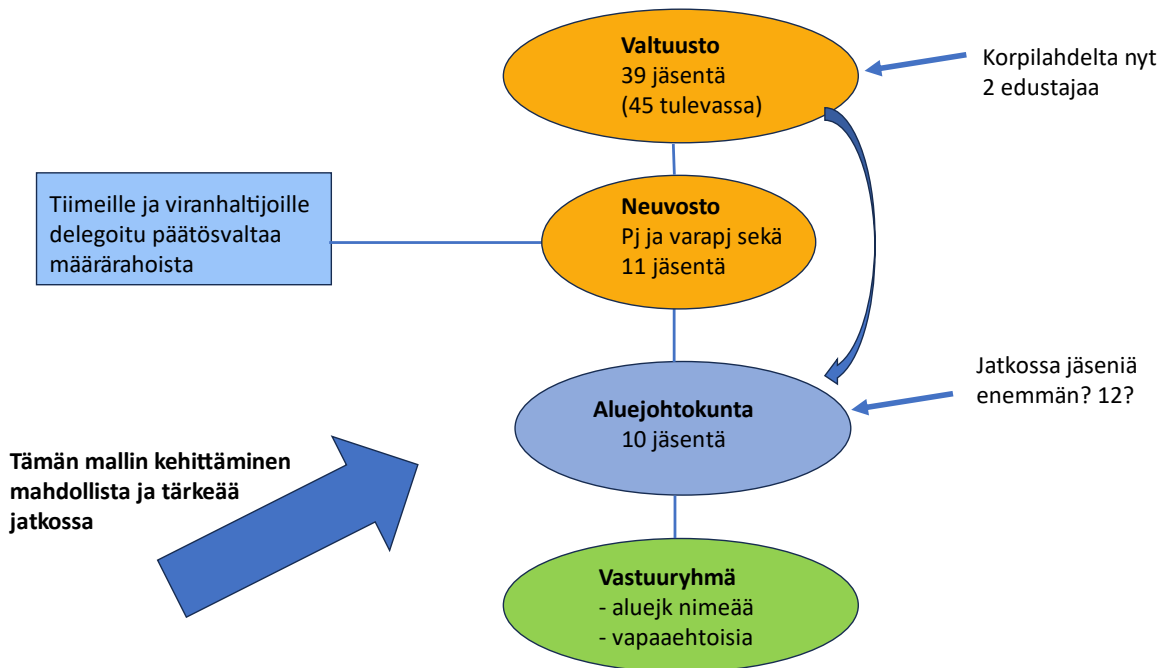
- Alueiden toiminnan turvaaminen
- Paikallisen kulttuuriin säilyminen ja tukeminen
- Vastuuryhmien toiminnan kehittäminen paikallista päätösvaltaa tukevaksi
- Seurakuntalaisten paras
- Liioista kiinteistöistä luopuminen

Seuraava kuva esittää päätösvaltasuhteita tällä hetkellä Jyväskylän seurakunnassa. Kirkkovaltuustossa on tällä hetkellä 39 jäsentä, mutta tulee olemaan uuden kirkkojärjestyksen mukaisesti 45 jäsentä. Tämä lisää mahdollisuuksia myös uusille alueille saada edustajia kirkkovaltuustoon. Korpilahden alue sai viime vaaleissa kaksi edustajaa valtuustoon.

Kirkkovaltuuston ja kirkkoneuvoston ohella tärkeässä asemassa ovat aluejohtokunnat. Aluejohtokunnille kirkkoneuvosto delegoi päätösvaltaa mm. määrärahojen käytössä ja työntekijävalinnoissa. Jyväskylän seurakunnassa on ollut vuodesta 2023 lukien neljä aluejohtokuntaa: Keskustan, Pohjoisen, Läntisen ja Itäisen alueen aluejohtokunta. Aluejohtokunnassa on 10 maallikkajäsentä ja alueen johtava pappi. Kirkkovaltuusto valitsee aluejohtokunnan ja sen puheenjohtajan toimikaudekseen eli neljäksi vuodeksi. Alueen jokaiselta lähikirkkoalueelta nimetään johtokuntaan ainakin yksi edustaja. Aluejohtokunta voi perustaa työtänsä tukemaan myös vastuuryhmiä.

Johtuen Jyväskylän seurakunnan suuresta koosta ja päätösten paljoudesta, on ollut tarpeen delegoida osa päätöksistä myös tiimeille ja viranhaltijoille. Tämä saattaa olla muutos pienemmille seurakunnille, joissa on voitu rahallisesti suhteellisen pieniäkin asioita viedä kirkkoneuvoston ratkaistavaksi.

Alueiden päätösvalta Jyväskylän seurakunnassa

Jyväskylän seurakunnasta on siis viestitty, että heillä olisi halua seurakunnan laajentuessa kehittää nykyistä alueisiin perustuvaa mallia juuri paikallista päätöksentekoa lisäämään. On ollut mm. puhetta siitä, miten jatkossa aluejohtokunnissa voisi olla 12 jäsentä.

Laajentuneen seurakunnan taloudesta

Selvitystyön yhtenä kohteena oli hahmottaa yhteistä veroprosenttia, olettaen kaikkien seurakuntien olevan mukana liitoksessa. Kokouksessa selvityksen seurakuntien talousjohdon kanssa (johon Uuraisten talouspäällikkö ei päässyt osallistumaan) päädyimme siihen, että ainoa faktapohja laskelmalle on vuoden 2022 tilinpäätöstiedot. Tavoitteena oli laskea veroprosentti, jolla voitaisiin yhdessä kerätä sama verotulokertymä, jonka seurakunnat erikseen ovat keränneet vuonna 2022. Yhteiseksi veroprosentiksi saatiin näin ollen 1,51. Tämä näyttää sen, että kaikkien seurakuntien liittyessä Jyväskylän seurakuntaan tai muodostaessa seurakuntayhtymän, muiden kuin Jyväskylän seurakuntien veroprosentti laskisi. Kun esityksessä on vain kolmen seurakunnan liitos Jyväskylään, laskee se luonnollisesti myös painetta Jyväskylän nykyisen veroprosentin nostoon.

Tässä selvityksessä ei ole lähdetty arvioimaan muita tuloja tai uuden kokonaisuuden menoja, sillä uudesta kokonaisuudesta ja liitosseurakunnista ei ollut syksyllä vielä edes esitystä. Uuden organisaation (ja järjestelytoimikunnan) tehtävä on sitten tehdä itselleen tasapainoinen talousarvio.

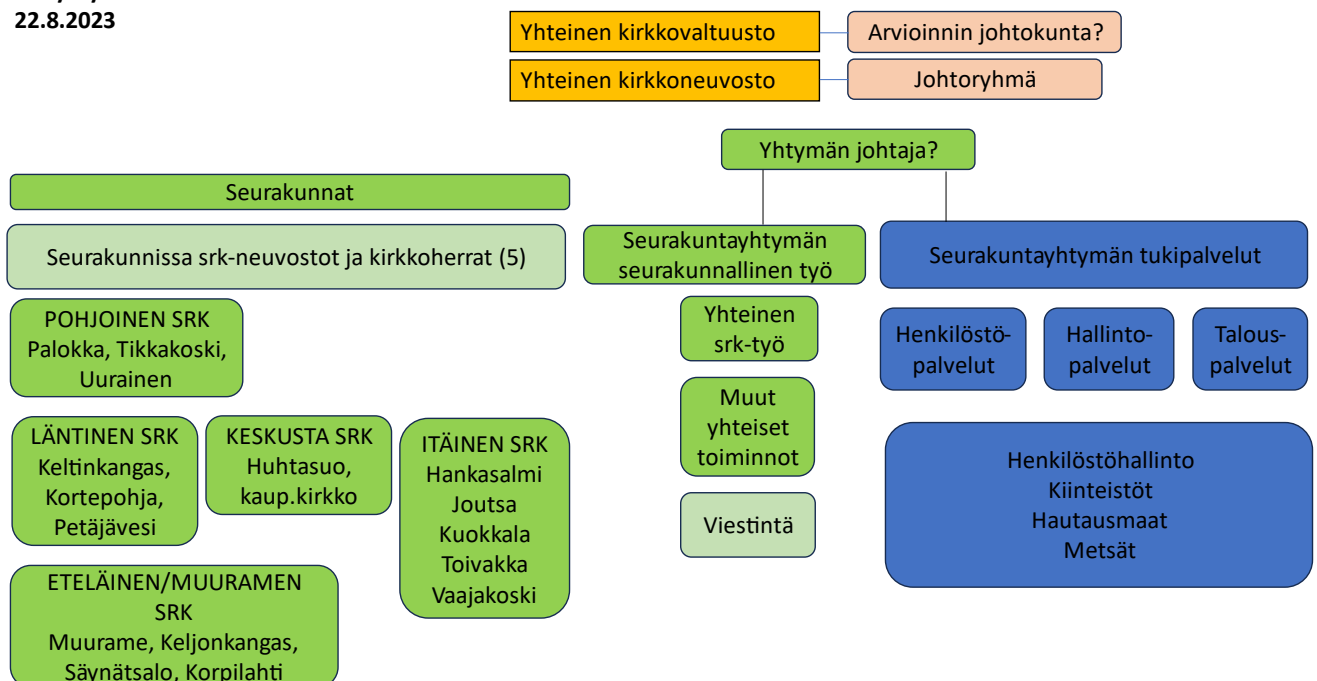
Yleisesti voi sanoa, että liitoksista tulee kyllä kertaluonteisia kuluja ja ne ovat muutoksina työläitä. On paljon, mitä pitää yhtenäistää liittyen vaikka kiinteistöihin, hautausmaihin, hankintoihin, metsänhoitoon, johtosäätöihin, ohjeistuksiin. Jatkossa oikeudenmukaisuuden takia myös palkat tulee harmonisoida koko laajentuneessa seurakunnassa. Pitkällä tähtäimellä liittyminen antaa kuitenkin mahdollisuuden parantaa liittyneiden alueiden toiminnan taloudellisuuttakin.

4.2 Seurakuntayhtymä-malli

Selvityksen aikana esillä oli oheinen seurakuntayhtymämalli:

Srk-yhtymämalli
22.8.2023

Jyväskylän seudun seurakuntayhtymä?

Tämänkin mallin pohjana oli Jyväskylän nykyinen organisaatio. Suuria eroja yhden seurakunnan malliin olisi ollut:

- Seurakunnallisen työn järjestäminen. Myös Jyväskylän nykyistä seurakuntatyötä olisi pitänyt myllätä perusteellisesti ja juuri tehty aluerakenne purkaa. Alueita olisi tullut yksi lisää, muuttuen vielä omaksi yhtymäseurakunnaksi.
- Yhtymässä on omia seurakuntia. Tässä on viisi, mutta tulevaisuudessa niitä voisi olla enemmänkin. Kun yksi uusi seurakunta koostuisi monesta alueesta, joista osa on ollut itsenäisiä seurakuntia, on yksi haasteellinen tehtävä päättää tämän isomman seurakunnan nimi. Mallissa olevat nimet ovat vain työnimiä.
- Seurakuntayhtymän tekemä seurakunnallinen työ. Seurakuntayhtymä perustetaan siihen kuuluvien seurakuntien tekemällä perussäännöllä. Perussäännössä päätehtään myös, mitä seurakunnallisen työn tehtäviä yhtymä tekee seurakuntien puolesta ja kanssa. Tälle hyvän pohjan olisi voinut / voisi antaa Jyväskylän nykyinen yhteinen seurakuntatyö (YST).
- Seurakuntayhtymä hoitaa seurakuntien tukipalveluja. Koska se lisäksi hoitaa usein myös juuri edellä mainittua melko laajaa yhteistä seurakunnallista työtä, on luontevaa ja tarpeellista, että seurakuntayhtymällä on oma johtaja. Usein tämä on hallintojohtaja, mutta joskus voi olla valittuna myös erikseen yhtymäjohtaja, joka nimenomaan ymmärtää seurakunnallisesta työstä: aluekeskusrekisteri, kasvatusta, diakonia, musiikki, perheasiainneuvottelukeskus jne.

Päädyin siihen, että tässä vaiheessa ison seurakuntayhtymän tekeminen vain nykyisten selvitysseurakuntien kesken ei olisi mielekästä. Tuleva jäsenkehitys huomioiden olisi viisaampaa katsoa koko Keski-Suomen aluetta laajemmin ja ottaa mukaan muitakin seurakuntia, jotka eivät ole olleet tässä selvityksessä. Tällaisiksi seurakunniksi mainittiin selvityksenajan keskusteluissa mm. Jämsä, Keuruu ja Laukaa.

5. EHDOTUS SEURAKUNTAJAON MUUTOKSESTA

Selvityksen tuloksena esitän seuraavaa:

- Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli alkaa valmistella aloitetta Joutsan, Petäjäveden ja Toivakan seurakuntien liittämiseksi Jyväskylän seurakuntaan 1.1.2025 lukien.
- Luontevaa olisi, että **Joutsan ja Toivakan seurakunnista** tulisi kummastakin yksi uusi alue Jyväskylän seurakunnan itäiseen alueeseen. Joutsan seurakuntaan kuuluu kuitenkin myös itsenäisen Luhangan kunnan alue. Olisi siten myös syytä harkita mahdollisuutta siirtää Luhangan alue maantieteellisten syiden ja toiminnallisuuden takia Jyväskylän seurakunnan läntisen alueen yhteyteen. Tämä voisi olla järjestelytoimikunnan ratkaistava asia.
- Joutsan seurakunnassa on nyt Luhangan ja Leivonmäen kappeliseurakunnat. Niiden suhteen olisi kuitenkin syytä harkita sopivuutta isompaan kokonaisuuteen. Jyväskylän seurakunnassa ei ole nyt kappeleita, joten alueiden tasapuolisen kohtelun vuoksi mielestäni uudessa tilanteessa Joutsan kappelit tulisi lakkauttaa.
- Samoin olisi luontevaa, että **Petäjäveden seurakunnasta** tulisi yksi uusi alue Jyväskylän seurakunnan pohjoiseen alueeseen.
- Liittyen tämän selvityksen toimeksiantoon muista mahdollisista ratkaisuista ja aikatauluista, mikäli selvityksen lopputuloksena ei ole esitystä kaikkien selvitykseen osallistuvien seurakuntien seurakuntajaon uudistuksesta, esitän kartoituksen käynnistämistä isommasta alueellisesta **seurakuntayhtymästä** siinä vaiheessa, kun nyt tehtävät liitokset on saatu tehtyä ja uudet alueet on integroitu riittävän hyvin osaksi Jyväskylän seurakunnan toimintaa ja hallintoa.
- Suositan aloitteen tekemistä seuraavien suuntaviivojen mukaisesti:
 - 1) Joutsan, Petäjäveden ja Toivakan seurakunnat lakkautetaan 31.12.2024 ja liitetään Jyväskylän seurakuntaan 1.1.2025 lukien niin, että seurakunnan alueena on Jyväskylän kaupungin sekä Joutsan, Luhangan, Petäjäveden ja Toivakan kuntien alueet. Laajenevan seurakunnan nimenä on Jyväskylän seurakunta.

- 2) Joutsan, Petäjaveden ja Toivakan seurakuntien kirkkoherran virat lakkaavat 31.12.2024.
- 3) Lakkautettavien Joutsan, Petäjaveden ja Toivakan seurakuntien toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa olevat viranhaltijat ja työntekijät siirretään heille soveltuviin laajentuvan Jyväskylän seurakunnan virkoihin tai työsopimussuhteisiin tehtäviin lain evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta 5 luvun 34 §:n perusteella. Siirretyllä viranhaltijalla ja työntekijällä on oikeus saada palvelussuhteeseensa kuuluvat edut sellaisina, etteivät ne siirron ajankohtana ole epäedullisemmat kuin hänelle aikaisemmin kuuluneet vastaavat edut.
- 4) Joutsan, Petäjaveden ja Toivakan seurakuntien omaisuus siirtyy 1.1.2025 lukien Jyväskylän seurakunnalle, joka kyseisestä ajankohdasta alkaen vastaa siirretyyn omaisuuteen kohdistuvista veloista ja muista velvoitteista.
- 5) Vapaaehtoisia rahastoja, jotka on perustettu määrättyä tarkoitusta varten tai lahja- tai testamenttivaroin, käytetään edelleen niiden tarkoitusten ja ehtojen mukaisesti.
- 6) Laajentuvan Jyväskylän seurakunnan kirkkovaltuusto 1.1.2025 lukien muodostetaan vuoden 2022 seurakuntavaalien tuloksen perusteella.

Lopuksi

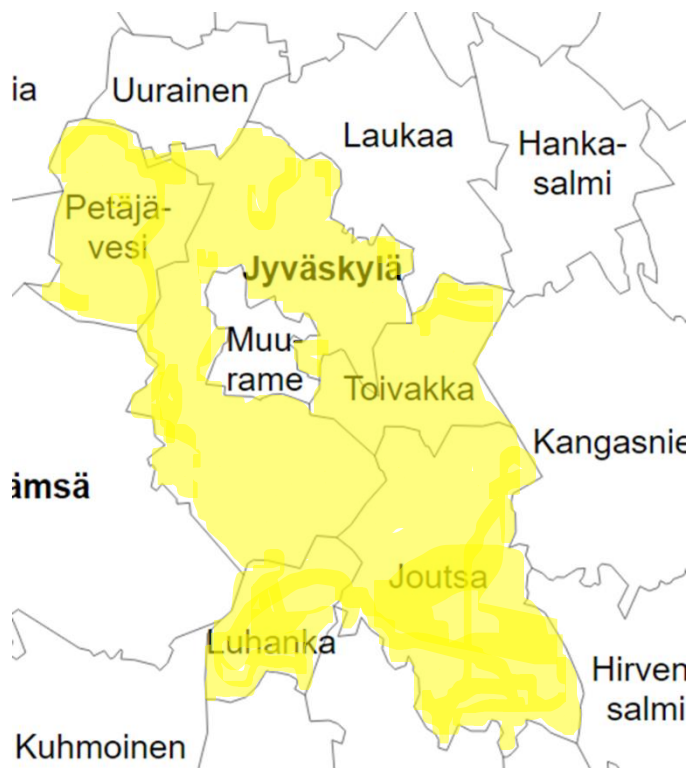
Jyväskylän, Joutsan, Petäjaveden ja Toivakan seurakuntien liitosta perustelevat, sen lisäksi, mitä kunkin seurakunnan kohdalla on edellä kerrottu, seuraavat syyt:

- Liitos turvaisi seurakuntaelämän jatkumisen Joutsan, Petäjaveden ja Toivakan seurakuntien alueella. Tilanteen jatkuessa nykyisellään niiden on hyvin vaikea yksin tasapainottaa talouttaan ja siten ylläpitää seurakunnallista työtä ja palveluja jäsenyyden yhä vähentyessä.
- Suuremmassa yksikössä hallinto, talous, kiinteistöt, hautausmaat ja erilaiset hankinnat saadaan hoidettua keskitetysti, tehokkaammin ja ammattitaitoisemmin kuin pienessä, joissa näihin tehtäviin sitoutuu myös toiminnan puolen voimavaroja. Näin ollen liitokset parantaisivat toiminnan taloudellisuutta ja seurakuntien

toimintakykyä nykyisestä. Selvityksen pienissä seurakunnissa henkilöstö kaipaa tiimejä, sijaisia, yhdessä tekemistä – suuremmissa työyhteisöissä tämä on mahdollista.

- Jyväskylällä ja Joutsalla on kokemusta liitosten läpiviemisestä.
- Minulle kerrotun mukaisesti Jyväskylällä olisi mahdollista integroida nämä kolme seurakuntaa nyt jo vuoden 2024 aikana. Joutsan, Petäjäveden ja Toivakan yhteinen jäsenmäärä 31.10.2023 oli 7 632.
- Joutsan ja Toivakan seurakunnat olivat itse aloitteellisia selvitystyön ja muutoksen tarpeen suhteen.

Seurakuntayhtymää seuraavan vaiheen ratkaisuna puoltaa nykyisen ja yhä laajentuvan Jyväskylän seurakunnan suuri koko. Mitä suurempi organisaatio, sen suuremmat ovat myös johtamisen haasteet. Yhtymärakennetta voidaan pitää alueellisesti demokraattisempana kuin yhtä hyvin suurta seurakuntaa – jokaisesta seurakunnasta olisi ainakin kahden edustajan kiintiö yhteisessä kirkkovaltuustossa. Samoin paikallinen päätöksenteko on yhtymäseurakunnissa myös toiminnan suhteen itsenäistä.

Liitosseurakuntien alueet merkitty keltaisella.

LÄHTEET

Jyväskylän seurakunnan alueellisen seurakuntatyön rakennemuutos - Rakenneselvitystyöryhmän loppuraportti, 7.5.2022

Jyväskylän seurakunta: Henkilöstötilinpäätös 31.12.2022

<https://www.jyvaskylanseurakunta.fi/>

Keskustelu *tilintarkastaja Jarmo Jäspin* kanssa, tilintarkastaja Hankasalmen, Joutsan ja Petäjäveden seurakunnissa 2019 – 2022

Keuruun, Multian ja Petäjäveden seurakuntien yhdistymisselvitys, Timo Korhonen, 3.3.2020.

Kirkkohallitus 23.11.2021: Kriisiytyvän seurakunnan mittarit

[Kirkon tilastopalvelu \(kirkontilastot.fi\)](#)

Lapuan hiippakunnan tuomiokapitulin istunnon 16.11.2022 pk-ote: Seurakuntajaon uudistamisen selvittäminen: Eteläisen Keski-Suomen seurakunnat: selvitysmiehen määrääminen

Muilu Juha 15.2.2021: Valmistelijan suositus Hankasalmen, Konneveden ja Laukaan seurakuntien välisestä seurakuntajaon muutoksesta

Selvitysseurakuntien tilinpäätökset 2022

Selvitysseurakuntien talousarviot 2023 ja 2024 sekä toiminta- ja taloussuunnitelmat vuosilta 2024 – 2026.

Selvitysseurakuntien vastaukset selvitysmiehelle koskien toiminnan resursseja vuoteen 2028 mennessä.

Selvitys edellytyksistä jatkaa Petäjäveden seurakuntana, 5.12.2020.